

100 Edebi Eleştiri Dergisi

e-ISSN: 2602-4616

Cumhuriyetin İlanının 100. Yılı Anısına 1923'ten 2023'e Süreli Yayınlar ve Edebiyat Özel Sayısı

Aralık 2023

Atıf/Citation: Çetinkol, M. (2023). "Faruk Nafiz Çamlıbel'in Salon Dergisinde Yayımlanan Eserleri Üzerine Bir İnceleme". *Edebi Eleştiri Dergisi*. Cumhuriyetin İlanının 100. Yılı Anısına 1923'ten 2023'e Süreli Yayınlar ve Edebiyat Özel Sayısı, s. 329-361.

Mustafa ÇETİNKOL*

Faruk Nafiz Çamlıbel'in Salon Dergisinde Yayımlanan Eserleri Üzerine Bir İnceleme**

A Review on Faruk Nafiz Çamlıbel's Works Published in Salon Magazine

ÖZ

Türk yayıncılığında, sadece kadınlara hitap eden dergilerin yanı sıra tema olarak kadını konu edinen dergiler de olmuştur. Yayın hayatına 1 Kasım 1947'de başlayan ve 15 Mayıs 1950'ye kadar 62 sayısı yayımlanan "Salon" dergisi de -muhtevasında farklı unsurları konu edinse de- "kadın" ve kadınla ilgili mevzuları öne çıkarmıştır. Salon dergisinde eserleri yayımlanan Faruk Nafiz Çamlıbel de kadın, aşk gibi temaları çokça işleyen sanatçılardandır. Faruk Nafiz, her ne kadar memleket edebiyatının öncüsü kabul edilse de öncelikle lirik bir şairdir. Sanatçının Salon dergisinde şiirlerinin yanında düzyazıları da mevcuttur. Fakat sanatçının dergideki düzyazıları şiirlerine oranla daha azdır. Bu çalışmada, Cumhuriyet Dönemi'nin memleketçi şairlerinden kabul edilen Faruk Nafiz Çamlıbel'in Salon dergisindeki şiirleri ve düzyazıları incelenmiştir. Çalışmanın sonunda sanatçının dergi sayfalarından kitaplarına şiirlerini alırken metin üzerinde çeşitli değişiklikler yaptığı saptanmış ve bu değişiklikler ayrıntılarıyla ortaya konmuştur. Ayrıca şairliği ile bilinen sanatkârın nesir örneklerinin de edebiyat araştırmalarına örnek oluşturacak mahiyette olduğu anlaşılmıştır. Çalışmada nitel yöntemler izlenmiş; literatür tarama, içerik analizi/metin tahlili kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Salon dergisi, Faruk Nafiz Çamlıbel, şiir, düzyazı.

ABSTRACT

In Turkish publishing, in addition to magazines exclusively targeting women, there have also been magazines focusing on the theme of women. The "Salon" magazine, which began its publication in 1 November 1947 and continued until 15 May 1950 with 62 issues, has highlighted "woman" and topics related to women, despite encompassing different elements in its content. Faruk Nafiz Çamlıbel, whose works were published in Salon magazine, is also a poet who extensively explores themes such as women and love. Although Faruk Nafiz is recognized as a pioneer in local literature, he is primarily considered a lyrical poet. The poet's prose writings are also present alongside his poems in Salon magazine. However, the number of prose writings in the magazine is comparatively fewer than his poems. In this study, the poems and prose writings of Faruk Nafiz Çamlıbel, acknowledged as one of the nationalist poets of the Republic Period, in Salon magazine have been examined. At the end of the study, it was determined that the poet made various changes to the text while transferring his poems from magazine pages to his books, and these changes were set forth in detail. Additionally, it was understood that the prose examples of the poet, known for his poetry, are noteworthy for literary research. In this study, qualitative methods including literature review and content analysis/text analysis were employed.

Keywords: Salon magazine, Faruk Nafiz Çamlıbel, poetry, prose.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, muscetinkol@gmail.com

** [Araştırma Makalesi] Geliş Tarihi: 01.12.2023 Kabul Tarihi: 26.12.2023 Yayın Tarihi: 31.12.2023 DOI: 10.31465/eeder.1399197

Giriş

Gazeteden sonra topluma ulaşmanın bir yolu olarak ortaya çıkmış olan dergiler, ilk yayımından günümüze kadar okurlarına hizmet etmektedir. Gönenç (2007: 64) ülkemizde bilinen ilk derginin 1849-1851 yılları arasında yayımlanan *Vaka-yı Tıbbiye* olduğunu belirtir. 28 sayı yayımlanan tıp konulu bu derginin Fransızca bir nüshası olduğunu da ekler. Düzenli yayın aralığına sahip ilk Türkçe dergi ise 27 Haziran 1862'de yayımlanan *Mecmûa-i Fünûn*'dur (Nalcioğlu, 2013: 11). Toplumun içinde bulunduğu döneme ve dönemde ortaya çıkan siyasi, askerî ve ekonomik olaylara dayalı olarak dergiler de çeşitlenmiş ve bazen sayıları artmış bazen de bu alanda çoraklaşma görülmüştür. 20. yüzyıl başlarından itibaren gelişen sinema ve gösteri sanatları ile beraber bu alanda da yayımlanan dergiler ortaya çıkmıştır. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Batı bloğunda yer alan Türkiye'de de Amerikan etkisi, kendini sinema ile bir üst noktaya taşımış ve Hollywood sinemasını tema kabul eden dergiler yayımlanmıştır. Bir alana yoğunlaşan bu dergilerin yanı sıra sinema, gösteri sanatları, konser, haber ve yorumları kadar edebiyata sayfalarını açan dergiler de olmuştur. Bu dergilerde edebiyat bazen diğer sanatların önüne geçmiştir. 1947-1950 yılları arasında yayımlanan *Salon*, bu konu çeşitliliğini yansıttığının yanında edebiyata da sıkça yer veren dergilerdendir. Özellikle şiir, hikâye ve sohbet türünde yazılar dergide geniş yer kaplamaktadır.

Salon dergisinde, yayımlandığı dönemin önde gelen edebiyatçıların imzalarını görmek mümkündür. Başta Yahya Kemal Beyatlı olmak üzere Faruk Nafiz Çamlıbel, Cevat Şakir Kabaağaçlı, Sabri Esat Siyavuşgil, Sait Faik Abasıyanık, Refi Cevat Ulunay, Ercüment Ekrem Talu bu isimlerden bazılarıdır.

Faruk Nafiz Çamlıbel ile *Salon* dergisinin yolunu kesiştiren, şairin Ramiz Gökçe ile olan dostluğudur. Bu birliktelikten önce Sedat Simavi'nin sahibi olduğu *Karikatür* dergisinde Faruk Nafiz'in mizahi şiirleri, Ramiz'in de karikatürleri yayımlanmıştır. *Karikatür*'den ayrılması sonrasında Ramiz Gökçe¹, *Mizah* isimli bir dergi yayımlar ve Faruk Nafiz de bu dergide "Çamdeviren" müstearıyla sosyal tenkit içeren şiirler kaleme almıştır. Ramiz Gökçe'nin aynı dönemde Sedat Simavi'nin *Yedigün* dergisine koşut olarak yayımladığı *Salon*'da ise, müstakil sütunda, en çok şiiri yayımlanan şair Faruk Nafiz olmuştur. Milletvekili seçilmesinden sonra şairin içinde yer aldığı bu dönemde eski üretkenliğinin olmadığı bazı edebiyat araştırmacıları tarafından ifade edilmiştir.² Çoğu eseri kendi tarafından seçki olarak hazırlanan Faruk Nafiz'in *Salon*'da yayımlanan şiirleri daha sonra yayımlanan *Heyecan ve Sükûn (1959)* ile *Han Duvarları (1969)* isimli kitaplarına alınmıştır. Dergideki "Aslanla Ceylan", "Bir Günden Bir Ömür" ve "Sonbahara Kâside" isimli şiirleri hiçbir kitaba alınmamıştır. Ayrıca 8. sayıdaki "Şarkı" başlıklı şiirin ikinci dördüğüne başka bir yayında rastlanılmamıştır. 11. sayıda "Bahar" adlı şiir "Bahara

¹ Ramiz Gökçe, eserlerinde ismini imza olarak kullanır ve resim camiasında *Ramiz* namıyla tanınır, anılır.

² Bu dönem Faruk Nafiz Çamlıbel'in 1946 seçimlerinde Demokrat Parti'den milletvekili seçilmesiyle başlar. Öztürk (2017: 68-71), Faruk Nafiz'in milletvekilli olmaktan haz duyduğunu ve üç dönem gerçekleşen milletvekilliği süresince siyasi hayatının sönük geçtiğini aktarır. Şairin bu dönemde durgunluk içinde olduğunu söyleyen araştırmacılardan biri olan Enginün (2001: 35); Faruk Nafiz'in edebî hayatını tasnif ederken acemi şiirler yazdığı, Servet-i Fünun'u taklit ettiği, "şairane" edalı, basmakalıp sıfatları kullandığı 1919'a kadarki dönemi "ilk devir"; 1919-1924 arasını Ziya Gökalp'e yaklaştığı, heceyi kullandığı "ikinci dönem"; 1924-1938 arasında Memleket edebiyatı ve Sanat şiiri ile benimsediği estetiği açıkladığı "olgunluk devri", 1938-1960 arasını "durgunluk dönemi" ve 1960-1972 arasını ise "hazin tecrübeleri geçirdiği yıllar" olarak tanımlar. Sanatçının *Salon* dergisinde eser yayımladığı yıllarda, durgunluk döneminde, sadece mizahî şiirler yazdığını ve bunların kalıcı nitelikte olmadığını ifade eder. Bunun aksine Öztürk (2017: 156-157) bu dönemde yayımlanan *Heyecan ve Sükûn* kitabının "olgunluk yaşlarında şiir mazisine bir nazar" olduğunu belirterek Ahmet Kabaklı'nın bu devir şiirleri "düşünce şiirleri" altında değerlendirdiğini; Kabaklı'nın bu eserleri "iddiasız, denenmiş ve durulmuş hisleri anlatan şiirler" olarak vurguladığını aktarır.

Kâside” adıyla, 15. sayıda “Bir Pencereden” başlıklı şiir “Pencereden” adıyla, 17. sayıdaki “Nuhun Teknesi” “Nuhun Gemisi” adıyla, 19. sayıdaki “Seninle ve Sensiz” “Sinâ’ya İnen Nur” ismiyle kitaplara alınmıştır. Başlık haricinde bazen bir kelime, bir mısra, bazen bir beyit *Salon* dergisinin sayfalarından kitaba girerken değişikliğe uğramıştır. Şairin kendi tercihi olduğunu düşündüğümüz bu farklılıklar, fikir değişiklikleri kadar şiir işçiliğindeki uğraşını göstermesi bakımından da önemlidir. Öztürk (2017: 167), zaman zaman şiirindeki kuvveti mahallî söyleyiş kurban ettiğini söyler. Faruk Nafiz’in titizliğine rağmen fazla şiir yazdığını, çok yazmak kaygısıyla aynı tema etrafında döndüğünü, kolaya kaçtığını ve bu kolaycılığın çabuk sevilmesine imkân sağlamasına rağmen öz şiirin ihmal edilmesine sebep olduğunu Ahmet Kabaklı’dan aktarır. *Salon* dergisinden kitaba aktarılırken şiirlerde gerçekleşen değişiklikler şairin son edebî döneminde şiirin inşası için hassasiyet taşıdığını gösterir. Bu titizlik kendisine üstat olarak gördüğü Yahya Kemal’den etkilendiğini ortaya koyar.³

Faruk Nafiz’in *Salon*’da yer alan şiirlerinin tamamı aruz ölçüsüdür. Beyit ve bent nazım birimi kullanılmıştır. Sekiz şiirde ise dörtlük kullanılmıştır. Gazel, kaside gibi nazım biçimleri tercih edilmiştir. Bu da şairin sanatının son döneminde yetiştiği kültür dairesine döndüğünü gösterir. Dergide yirmi iki şiirinin yanı sıra Faruk Nafiz’in on iki nesri de yayımlanmıştır. Bu yazılarda ise günlük yaşam ve geçmiş konu edilmiştir. “Cihan Şairi Yahya Kemal” başlığı ile 51. sayıda yayımlanan yazı, Faruk Nafiz Çamlıbel nezdinde Yahya Kemal’in yerini ve önemini göstermesi bakımından önemlidir.

1. Salon Dergisi⁴

Salon, 1 Kasım 1947 ile 15 Mayıs 1950 tarihleri arasında 15 günde bir olmak üzere 62 sayı yayımlanmıştır. İlk sayıda künyesinde “Şimdilik Her Ayın Birinde ve Onbeşinde⁵ Çıkar” denilmiştir. Bu hâl yirmi dört sayı boyunca devam etmiştir. Yirmi beşinci sayıdan itibaren ise künyede “Her Ayın Birinde ve Onbeşinde Çıkar” ibaresi yer alır. “Şimdilik” kelimesi künyeden çıkarılmıştır, bu değişiklik Ramiz Gökçe’nin yayın aralığını değiştirme fikrinin ortadan kalktığını gösterir. Dergi, son sayıya kadar her ayın birinde ve on beşinde yayımlanmıştır. 62. sayıda ise muhabirlerinin İstanbul’da bulunmaması sebebiyle “İstanbul’un Üç Zarif Hanımı” anketini yayımlayamadıkları için dergi özür diler ve bir sonraki sayıda, bu anketi yayımlayacaklarını ifade ederler. Lakin 63. sayı yoktur. Derginin yayımlanmış ciltleri İBB Atatürk Kitaplığı (URL 2) ve BİSAV Kütüphanesinde (URL 3) mevcuttur. Bilim ve Sanat Vakfı- Türk Sineması Araştırmaları (TSA) biriminde ismi *Salon-Hollywood Sesi* (URL 4) şeklinde yer alır ki, bu isim, yanlıştır. Bahsedilen dergi 1946-1947 yılları arasında çıkmış farklı bir yayındır.

Herhangi bir eserin kapağı içerik hakkında fikir verir. *Salon* dergisinin ilk on iki sayısının kapak resimlerindeki Hollywood aktrislerini andıran çizimler, daha sonraki sayılarda ön ve arka kapaktaki Hollywood yıldızlarının fotoğrafları; sinemayı ve onlara ait magazini çağırır. Bu kapaklar dergideki sinema haberlerinin, Hollywood yıldızlarına ait magazin, gösteri

³ Yahya Kemal’in şiirde kelime seçimi konusundaki titizliğine örnek *Rindlerin Ölümü* isimli şiiridir. Tunç (2012: 2017-2024), “Serin” ve “Kanayan” kelimelerini merkeze alan çalışmada Yahya Kemal’in sözcük seçiminde ve mısraların oluşturulmasında şiir dilini merkeze almaya çalıştığını ve alışılmadık bağdaştırmalar ile gündelik dil yerine şiir dilini hâkim kıldığını ifade eder. Faruk Nafiz’in şiirler kitaba alınırken bu titizliğin bir benzerini gösterdiği söylenebilir.

⁴ 1934 yılında Kazım Sevinç’in sahibi ve umum müdürü olduğu haftalık aile ve sanat mecmuası klişesi kullanan *Salon* adlı bir dergi yayımlanmıştır. İçeriğinde salon oyunlarının tanıtımı, dünyadan ilginç haberler, sağlık ve güzellik önerileri ve sinema ile sinema yıldızlarının hayat hikâyeleri yer alır (Kaya, 2014: 122). Yine 1914 yılında beş sayı çıkan *Musavver İslâm Salon Mecmuası* adlı bir dergi de vardır (URL 1). Bunların haricinde 1946-1947 yılları arasında *Salon-Hollywood Sesi* adlı bir dergi de yayımlanmıştır.

⁵ Dergide bu şekilde bir imla mevcuttur.

sanatlarının, yazılara ve şiirlere konu olan “kadın”ın ilk gösterimidir. Ön kapakta sadece bu tarz resimler ve derginin adı vardır. Yalnız 1949 yılının ilk sayısında yılbaşı sebebiyle 1949 ibaresi vardır. 25. sayıdan itibaren sağ alt köşede kaçınıcı sayı olduğu vurgulanır. Derginin kapakları özgündür. Salon ibaresi italik yazılmıştır, ilk 48 sayıda her harfi daha dolgun gösteren bir font kullanılmıştır. 49. sayıdan itibaren harflerin yazımında inceli kalınlı (kesik uçla yazılmış gibi) bir fonta geçilmiştir, yazı yine italiktir. 59. sayı haricinde, Salon ibaresi beyaz zemin üzerine kırmızı ile yazılmıştır. 59. sayıda ise kırmızı üzerine beyaz ile yazılmıştır.

Kadın, derginin temasıdır. Hollywood konulu yazı ve haberlerde de kadınlar ön plandadır. Türk kültürünü konu edinen yazılarda, alıntılanan Türk klasik edebiyatı şiir parçalarında da esas konu kadındır. Dergide yayımlanan hikâyelerin yarısından fazlasının müellifi olan Muazzez Tahsin Berkand’ın ve Halikarnas Balıkcısı’nın dergideki eserlerinin merkezinde de kadın vardır.

“Salonlarda Hayat”, “Aktüalite”; “Salon, Fotoğraflarla Hadiseler”; “Salonlarda Hayat, Aktüalite”, “Fotoğraflarla Hadiseler” gibi farklı adlar alan ve hemen hemen her sayıda yer alan haber sütunlarında özellikle İstanbul’u ziyaret eden dönemin ünlü müzisyenleri ve tiyatro trup⁶ları, balolar, çaylar, kutlamalar, anmalar, konser haberleri gibi çok geniş bir yelpazede bilgi akışı sağlanmış ve bütün bu haberler fotoğraf altı yazılarla sunulmuştur.⁷

Derginin dikkat çeken bir özelliği de klasik Türk müziğine geniş yer ayırmasıdır. Başta Necmi Rıza Ahıskan⁸ olmak üzere dönemin önemli hanende ve bestekârları sanat görüşleriyle dergide yer almışlardır. Safiye Ayla da Atatürk’le görüşmesini⁹ ve Halikarnas Balıkcısı ile yaşadığı hatırayı¹⁰ iki ayrı yazıda okurlara aktarır. İ. Galip Arcan da “Gülibrişim” (Salon, C.1 S.13, s. 195) adlı şiirini Müzeyyen Senar’a¹¹ ithaf eder. Bunların haricinde özellikle Necmi Rıza’nın konserleri okuyuculara ilan edilir. 6. sayıda “Salonlarda Hayat” sütununda konser fotoğrafının alt yazısında “Kıymetli ses sanatkârımız Necmi Rıza Ahıskan, geçen hafta Melek sinemasını dolduran seçkin bir dinleyici kitlesi önünde ilk konserini muvaffakiyetle vermiştir.” açıklamasında bulunulur. Alver (2023: 5), “Bu konserde okuduğu ‘Ada Sahilleri’ şarkısı her konserinde istenilen ve kendisiyle özdeşleşen bir eser olmuştur.” der. 53. sayıda yayımlanan Faruk Nafiz Çamlıbel’e ait gazeli Necmi Rıza’nın konserde okuyacağı da ilan edilir. Refi Cevat Ulunay da klasik Türk müziğini birçok yazıda konu eder.

Dergide sinema haberlerinin merkezinde Hollywood sineması vardır. Birkaç haberde de Avrupa sinemasının yıldızları konu edilir. Türk sinemasında o yıllarda gösterime giren filmler de ilan edilir, filmlerle ilgili tanıtma yazıları kaleme alınır. Kadın ve erkek sinema yıldızları tanıtılır,

⁶ Aynı tiyatrodaki çalışan oyuncular topluluğu (URL 5). Dergide bu tanımlama sıkça kullanılır.

⁷ Dergideki kültür-sanat haberlerinin yayımında ideolojik veya felsefe olarak bir ayırım gözetilmez. Lübnanlı sanatçılar da haberleştirilir, İtalyan LA Gaya Lirika Operete trupu ve Elen sanatçılar da. Viyolensel üstadı G. Cassado, trompetçi Harry James, caz bülbülleri Sevim Sevinç kardeşler yanında klasik Türk müziği de dergide kendine geniş yer bulur. Örneğin 15. sayıda Aktüalite sütununda dört farklı haber fotoğraflarla verilir: 19 Mayıs Gençlik Bayramı; Şehir Tiyatrosu sanatkârlarından Cahide Sonku’nun İngiltere’ye, Şekspir Festivaline, Londra’ya gitmesi; İtalyan La Gaya Liriki operet trubunun geniş bir alâka ve takdirle karşılanması; 23 Mayıs günü Fenerbahçe Stadında tertiplenen Bahar Festivaline Mehter Takımının iştirak etmesi. Hollywood sinemasının yanında yeni yeni boy gösteren Türk sineması da konu edilir ve çekilen filmler teknik açıdan ve içerik bakımından kritik edilir.

⁸ Hafız, ses sanatçısı ve bestekâr olan Necmi Rıza Ahıskan (1914-1994), Münir Nurettin Selçuk ile meşk etmiştir. İstanbul Radyosunda 22 yıl ses sanatkârı olarak görev yapmıştır. Aynı zamanda kumaş ticareti yaptıktan sonra çiçek ticaretiyle uğraşmıştır. Sanat hayatı boyunca gazinolardan gelen teklifleri kabul etmemiştir. 1966 yılında 35 yıllık sanat hayatının jübilesini yapmıştır (Alver, 2023: 4-5). Kumaş ticareti yaptığı sırada gerçekleşen 6-7 Eylül talanında canını mevlit okuyarak kurtarmıştır (URL 6).

⁹ S. Ayla. *Takdir ve Sanatkâr*. Salon. C.1 S. 1. s. 8.

¹⁰ S. Ayla. *Takdir ve Sanatkâr*. Salon. C.1 S. 3. s. 38.

¹¹ 45. sayıda da Müzeyyen Senar’ın Avcılar ve Atıcılar Bayramı’nda çekilmiş bir fotoğrafı vardır.

sanatçıların fotoğraflarına yer verilir. Yıldızların *Salon* dergisi için imzaladığı fotoğraflar gururla okuyucuya sunulur. Ayrıca bazı sayılarda ön kapakta ve arka kapakta aktrislerin fotoğraflarına yer verilir. Münif Fehim'in yer almadığı sayılarda kadın konulu yazıların konu mankeni de bu Hollywood yıldızları olur. Kapak fotoğrafları hariç diğer fotoğrafların hepsi siyah-beyazdır. Genelde dekolte kıyafetli, şuh fotoğraflar tercih edilmiştir. *Salon*'un yayımlandığı yıllarda çekilen Türk filmlerinin; dekor, oyunculuk, rejisörlük gibi sinema tekniği açısından kritiği de dergide kendine yer bulur. Sinema yazılarında ve sütunlarda oturmuş bir yazı dizisi yoktur. Sütunların ismi değişir ve bazı sayılarda sinemadan hiç bahsedilmez. Yazıların çoğu imzasızdır.

Derginin hiçbir sayısında yazar kadrosu veya içindekiler kısmı yer almaz. Her ciltte yazar kadrosu ve yazarların yazma periyodu değişiklik gösterir. İlk sayıdan son sayıya kadar istisnasız her sayıda yazan isim yoktur. Dergide en çok yazı kaleme alan Sabri Esat Siyavuşgil'dir. Sadece birkaç sayıda yoktur. Ayrıca SES¹² müstearını taşıyan yazılarda konu ve üslup da Siyavuşgil'i düşündürür.

Salon, sinema ve kültür-sanat dergisi olmasının yanında ciddi bir edebiyat dergisidir. Künyesindeki "edebî fantezi¹³ mecmua" iddiasını son sayıya kadar sürdürmüştür. Cumhuriyet Dönemi'nin önde gelen şairlerinden Yahya Kemal Beyatlı'ya ilk sayılarında yer veren dergide Faruk Nafiz Çamlıbel, Sabri Esat Siyavuşgil, Ercüment Ekrem Talu, Halikarnas Balıkcısı, Sait Faik Abasıyanık, Ercüment Ekrem Talu, Refi Cevat Ulunay, Eşref Şefik, Ertuğrul Şevket, Necmi Rıza Ahıskan, Zahir Güvemli, Selim Sırrı Tarcan, Eşref Şefik, Selâmi İzzet Sedes, Sermet Sami Uysal gibi isimler öne çıkar. Özellikle Sabri Esat Siyavuşgil, Ercüment Ekrem Talu, Refi Cevat Ulunay iki cilt boyunca hemen her sayıda yazı yazmışlardır. Ramiz Gökçe'nin kişisel dostlukları ve yaşadığı dönemde yayın dünyasındaki ağırlığı yazar kadrosunu belirler. Örneğin birinci sayıda Fahrettin Kerim Gökay yazısına "Kıymetli dostum Ramiz Gökçe çıkaracağı dergi için aile geçimsizlikleri üzerine benden kısa bir yazı istedi." diye başlar. Aynı yazar 24. sayıdaki yazısının girişinde "(Salon) sekreteri değerli edip ve dostum Zahir Güvemli, hasta karşısında hekim haleti ruhiyesi mevzuu etrafındaki duygularımı öğrenmek istedi." der. Halide Edip Adivar da "Kıymetli karikatürist Ramizin çıkardığı Salon adlı revüye benden de kadınlara dair bir yazı istediğini söyledikleri zaman hemen kabul ettim (Salon, Yâr! Kadına Dair, C.1 S. 3. s. 35)." ifadelerini kullanır. Dönemin Topkapı Sarayı Müdürü Tahsin Öz¹⁴ de Ramiz Gökçe'nin davetiyle "*Salon*"da bulunduğunu söyler.

Ramiz Gökçe, derginin sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden sıfatıyla künyedeki tek isimdir. Gökçe, *Mizah* adlı dergisi yayıma devam ederken önce *Salon*'u sonra *Peri*'yi piyasaya sunar. *Mizah*, sosyal ve siyasî eleştiri temelli iken *Salon*'da daha çok kültür-sanata ve edebiyata yer

¹² Bu kelime aynı zamanda Sabri Esat Siyavuşgil'in isim ve soy isminin de ilk harflerinden oluşmuştur.

¹³ Fantezi: 1. Sonsuz, sınırsız hayal; fantazy 2. Değişik heves, değişik beğeni, değişik düşünüş 3. Süslü ve türü değişik olan 4. Serbest biçimli beste veya alaturkada serbest biçimli şarkı (URL 5). Kültür ve sanat dergisi olan *Salon*'un içeriğini incelendikçe bu dört anlama da vâkıf olduğu görülecektir. 44. sayıda Sabri Esat Siyavuşgil'in "Biraz da Fantezi" başlıklı yazısında da bu kelime sınırsız hayal anlamında kullanılmıştır. Nişanyan Sözlüğü, kelimenin; Ahmet Vefik Paşa'nın *Lehçe-i Osmanî*'sinde (1876) tantana, süs, gösteriş, debdebe, anlamlarına geldiğini yazar. Aynı sözcük günümüzde kullanılan "sıradışı erotik davranış" anlamının tarihi olarak 1966 yılını verir (URL 8). Dergideki müstehcenlik bu seviyede değildir.

¹⁴ Türk Tarih Kurumu üyesi, Topkapı Sarayı Müzesinin eski müdürü Tahsin Öz'ün; Türk müzelerine, bilhassa Topkapı Sarayı Müzesine büyük hizmeti geçen, yayımladığı halka hitap eden yazıları ile Türk sanat tarihinin geniş ölçüde tanıtılmasında gayretleri inkâr edilemez. Tahsin Öz, bilhassa Türk sanatının süsleme ve küçük sanatlar olarak adlandırdığı kollarındaki çalışmaları ile de tanınmıştır (Eyice, 1974: 709). Bir yazısına mukabil 36. sayıda Sermet Sami Uysal'ın Topkapı Sarayı ile ilgili bir mülakatı vardır.

verilmiştir. *Peri* ise fotoroman tarzında, aktrislerin fotoğraflarının yoğun olarak yer aldığı nitelik yönünden daha düşük bir dergidir. Her dergide diğer dergilerin reklamı yer almaktadır. Ramiz Gökçe, süreli yayın sahibi olmaktan öte öncelikle karikatüristtir, ilk on iki sayının kapağını çizip imzalamıştır. Gökçe'nin imparatorluğun son yıllarından Cumhuriyet'e yetişen bir karikatürist olduğunu vurgulayan Balcıoğlu (1976: 6), Cemal Nadir-Ramiz ikilisinin karikatür sanatını ülkede yayıp sevdirmelerinin dışında bu sanatı meslek edindiklerini söyler. Yusuf Ziya Ortaç da Ramiz'i eşsiz bir mecmua karikatüristi, Cemal Nadir'i de eşsiz bir gazete karikatüristi olarak niteler (Yücebaş, 1959: 65).

1.1. Salon Dergisinin Yayınlandığı Yıllarda Türkiye'deki Edebiyat Ortamı ve Dergicilik

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatını inceleyen Ahmet Oktay (1993), Ahmet Kabaklı (2006) ve İnci Enginün (2001), 1940 ve 1960 arasını ayrı bir dönem olarak ele alırlar. 1940-1950 tarihleri arası da bu kısmın alt başlığıdır. Bu tasnifte 2. Dünya Savaşı'yla birlikte dünyada ve Türkiye'de değişen sosyo-kültürel ve ekonomik anlayış etkili olmuştur. Ayrıca Kabaklı, eserinde 1940 şiirine ayrı bir bahis açarak 1940'ı oluşturan temeli, bir önceki dönemi irdeler; bu dönemde eser veren hemen hemen her şairi zikreder. 1940'lar kendinden önceki yirmi yılın olgunlaştırdığı bir dönemdir. Yayınların çokluğu, farklılıkları ve okurun teveccühü bunun göstergesidir. 1940'lı yıllar, Erken Cumhuriyet Dönemi'nden önce 1950 sonrası için bir kavşak, bir ayırım noktasıdır. *Salon* dergisi de 1947 ile 1951 yılları arasında yayımlanmıştır. Bir bakıma yirmi yıllık sürecin (1940-1960) ilk on yılından sonraki dönüşüm ve değişimin ortasında yer almaktadır. Dergideki müstakil şiirler ve amatör şairlerin eserlerinin topluca yer aldığı "Güzel Şiirler" sütunu; *Salon* mecmuasının şiir anlayışını ve 1940-1960 yılları arasında hangi geleneği öncelediğini ortaya koymaktadır.¹⁵

Büyükbaykal (2013: 87), derginin 17. yüzyılda birtakım kültürel, toplumsal ve ekonomik gelişmenin sonucunda gazetecilikten farklı bir mecra olarak kendini gösterdiğini belirterek Osmanlı Devleti'nde yayımlanan ilk derginin 1849-1850 yıllarında yayımlanan *Vaka-i Tıbbiye* olduğunu söylediği yazısında çeşitli kaynaklardan yararlanarak dergiyi tanımlar:

Dergi; düzenli aralıklarla yayımlanan, belirli bir ya da birkaç ilgi alanına ilişkin haber, makale, deneme, inceleme, araştırma ve eleştiri gibi yazıları, çeşitli edebî ürünleri ya da belirli konulara yönelik derlemeleri içeren ve genellikle resimli olan basılı yayınlara verilen addır. (...) Süreli yayınların gazete dışındaki en önemli türü dergi ya da eski dildeki karşılığı ile "mecmua" derlemek, toplamak anlamlarını taşıyan kelimelerden almıştır adını. Ülkemizde "mecmua" ya da dergi kavramı, kitaba yakın olan ve yılda 3-4 kez yayımlanan "revue", "reviw"lardan, gazeteye yakın olan ve haftada ya da on beş günde bir yayımlanan "magazin"e kadar tüm süreli yayınları kapsayacak şekilde algılanmakta ve kullanılmaktadır (Büyükbaykal, 2013: 87).

Osmanlı Devleti'nde yayımlanan ilk dergiden 1945 yılına kadar dönem dönem pek çok dergi yayımlanmıştır. Cengizhan Orakçı (2022: 92-98), derginin bir heves olduğunu vurgular. Dergileri yaşıtanın para değil aşk olduğunu vurgular ve Cumhuriyet Dönemi'nde *Varlık*'tan başka derginin uzun soluklu olamamasını hevesle başlayanların hevesi taze tutacak gençleri bulup çıkaramamaları ya da yetiştirememeleri olarak açıklar. Bir iddiası ve söyleyeceği sözü kalmayan dergi kapanır, der. "İddiayı sürdürecektir olan gençlerdir. Veya bir kişiye bağlı olan dergiler onun

¹⁵ Dergide yayımlanan şiirlerde dikkati çeken klasik Türk edebiyatıdır. Klasik Türk edebiyatı; nazım birimi ve nazım biçimi (Şarkı, kıta, gazel), aruz vezni ve muhteviyatı ile *Salon* dergisindeki birçok şiirde kendini göstermiştir. Güzel Şiirler sütununa gönderilen şiirler de bu yöndedir. Dergide yayımlanan edebî makalelerde klasik Türk edebiyatının beyitleri, şairleri kendilerine yer bulur. Halk edebiyatı geleneği de muhteviyatı ve koşma nazım biçimi ile yer bulur.

ölümüyle kapanır.” savını öne sürer. Salon’un niçin yayın hayatına son verdiği ile ilgili somut bilgimiz yok. Lakin Ramiz Gökçe’nin yoğun çalışmasının getirdiği yorgunluk ve hastalık neticesinde derginin kapandığı söylenebilir.

1946 seçimlerinden sonra Hasan Âli Yücel’in Millî Eğitim Bakanlığında ayrılması sonucu Hakan Sazyek (1996: 68)’in ifadesiyle Bakanlıktaki Tercüme Bürosu işlevini yitirir. Sazyek, Orhan Veli Kanık ve Necati Cumalı’nın bakanlığın Güzel Sanatlar Müdürlüğü görevlerinden bu ve başka nedenlerle istifa ettiğini belirtir. Bu istifalar *Yaprak* dergisinin kurulmasına yol açacaktır. *Varlık* dergisinin kurucularından Yaşar Nabi Nayır da 1943-1946 yılları arasında bu büroda görev almıştır. 1946’da o da istifa eder ve resmî yardımlar da kesilince dergi, Ankara’dan İstanbul’a taşınır. Tarihçelerinde (URL 9) bu dönem ikinci büyük atılım olarak adlandırılır. Yaşar Nabi, Varlık Yayınlarını kurup bir anlamda Hasan Âli Yücel’in tercüme faaliyetlerini burada sürdürür. Panait Istrati, Dostoyevski, Baudelaire, Çehov, Maupassant, Hemingway, Gogol, Dudet gibi yazarlardan çeviriler yayımlanır. Varlık Yayınlarında ilk basılan eser Cahit Sıtkı Tarancı’nın Otuz Beş Yaş isimli şiir kitabıdır. Varlık Yayınları, kapanmalarına karşı çıktığı Köy Enstitüsü birçok yazarın kitabını da yayımlar. Dergi; 1949 yılından itibaren, arada eksiklikle, on yıl boyunca genç yazar ve şairlerin eserlerine yer verilen “Yeni Şiirler 1949” ve “Yeni Hikâyeler 1949” adlarıyla yıllık benzeri bir antoloji yayımlar. 1960’ta ise bu antoloji yerini Varlık Yıllığı’na bırakacaktır.

Şükran Kurdakul, Vedat Günyol, Rauf Mutluay gibi bu dönemin dergilerini anlatan yazarlar *Salon*’dan bahsetmez. Derginin sadece edebî ürünlere değil diğer sanat dallarına yer açması kadar derginin sahibi Ramiz Gökçe’nin ediplikten ziyade karikatüristliği, Demokrat Parti taraftarlığı, Amerika’ya karşı tavrı almış olması da bu görmezden gelmede etkilidir.

Tuncay Birkan, (URL 10) o dönemde sayılarında patlama yaşanan, *Salon* benzeri bu dergileri “edebiyatlı magazin” dergisi olarak adlandırır, bunun bir tür adı olmasını önerir. Belli bir geleneği olan bu dergilere, edebiyatlı magazin türü adı olarak konulmasını teklif eder. *Salon*, edebiyatlı magazinden ziyade “magazinli edebiyat” dergisidir. Hatta magazin; sinema, konser ve sanattan sonra gelir.

Salon dergisinin neviden o dönemde yayımlanmış dergilerden biri de *Yedigün* isimli dergidir. Sedat Simavi’nin patronluğunda Tahsin Öztin’in yazı işleri müdürlüğünü yaptığı dergi, 15 Mart 1933 ile 26 Ekim 1950 tarihleri arasında 921 sayı yayımlanır. Yalın (2012: 5-6), kapağında “Edebiyat-Fikir-Sanat-Sinema ve Aktüalite” ifadeleri yer alan derginin sanatın edebiyat yönüne ağırlık vermekle birlikte resim, müzik, tiyatro gibi sanatlarda alanında usta isimlerin yazıları olduğunu ve popüler sinema yıldızlarının boydan resimleriyle magazin yönüyle de öne çıktığını belirtir. Bu içerik *Salon* dergisiyle de bire bir örtüşür. Hatta derginin kapağında genellikle yabancı kadın fotoğraflarının yer alması da kapak benzerliğini gösterir. *Salon* da *Yedigün* gibi amatör şairlere yer açar ve onların şiirlerini değerlendirir. *Yedigün* dergisinde şiirleri yayımlanan pek çok genç şairin aynı zamanda *Salon* dergisinde de eseri yayımlamıştır.

Ramiz Gökçe’nin Simavi tanışıklığı bununla sınırlı değildir. Ramiz, genç yaşında *Şeytan* dergisinden sonra ilk karikatürlerini Sedat Simavi’nin yayımladığı *Diken* (1919-1919) dergisinde çizmiştir.

Daha sonra uzun yıllar yine Sedat Simavi’nin *Karikatür*¹⁶ (1936-1948) dergisinde başçizerlik etmiş olan Ramiz Gökçe, 1946’da bu dergiden ayrılarak *Mizah* (1946-1951) adlı dergiyi yayımlar.

¹⁶ Derginin kapak karikatürlerini, ikinci kapak karikatürleri ve arka kapak karikatürlerini çizen Ramiz Gökçe’nin alametifarikası “Tombul Teyze” bu dergide doğmuş ve son sayılara kadar arka kapakta yayımlanmıştır. Ramiz’in

Bu ayrılıkla *Karikatür* dergisinin büyük kayıp verdiğini belirten Oğuzhan (2011: 97), sonrasında derginin çökmeye başladığını ve bu yıkılışın dergi kapanıncaya kadar sürdüğünü belirterek neticede Simavi'nin, *Hürriyet*¹⁷ gazetesine tüm dikkatini verebilmek için *Yedigün* dahil tüm yayınlarını kapattığını söyler. Yayın yılları düşünüldüğünde *Salon*'un *Yedigün*'e *Mizah*'ın da *Karikatür*'e bir alternatif ya da rakip olduğu içeriklerinden çıkarılabilir.

1940'lı yıllarda farklı düşünceden pek çok yazar aynı dergi veya gazetede yazarken Türk edebiyatında ideolojik kampaşma, dergiler özelinde, 1950 yılından sonra görülecektir. Örneğin Necip Fazıl Kısakürek'in *Büyük Doğu* dergisinde Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Hüseyin Cahit Yalçın, Sait Faik Abasıyanık, Pertev Naili Boratav, Peyami Safa gibi yazarlar bir aradadır. 1950 sonrası böyle bir manzara mümkün değildir. *Salon* dergisi Batı'ya açık; yaşanan çağın farkında olarak geleneği, Türk kültürünü önceleyen bir dergidir. Batı ülkelerinin yanı sıra Yunanistan, İran, Hindistan, Lübnan, Irak, Mısır kültür sanat haberlerinde mekân veya özne olabilirken *Salon* dergisi, iki kutba ayrılma öncesinde sol görüşe ve Rusya'ya kapalıdır.

2. Faruk Nafiz Çamlıbel (1898-1973)

Faruk Nafiz Çamlıbel, Türk edebiyatında hecenin beş şairinden biri olarak anılır. Ders kitaplarının da etkisiyle sadece bu ünvanla anılır olmuştur. Meşrutiyet Dönemi'nde ilk şiirlerini yayımlayan; bir devletin yıkılışına, bir devletin doğuşuna tanık olan, iki dünya savaşı gören ve Türk toplumundaki sosyal değişimleri yaşayan ve şiirlerinde ifade eden çok yönlü sanatkar için bu kısır bir tanımlamadır. Sanatçının, şairliğinin yanı sıra tiyatro ve roman eserleri de vardır. Ayrıca o kuvvetli bir mizah şairidir. Faruk Nafiz, şiirleriyle memleket edebiyatının bayraktarlığını yapmış ve Cumhuriyet devrimlerinin sözcüsü olmuştur. Klasik edebiyatın tesirinden sonra Ziya Gökalp'in yörüngesinde heceye meyleden şair, sanatının son yıllarında yeniden klasik Türk şiirinin tesirindedir. Bu durum *Salon* dergisindeki şiirlerinde gözlemlenmektedir.

18 Mayıs 1898 Cuma günü İstanbul'da doğmuştur. Babası, eski Orman ve Maadin Nezareti Başkâtiplerinden Süleyman Nafiz Bey, annesi de Tüccar İbrahim Necati Bey'in kızı Ruhiye Hanım'dır. İlk tahsilini Bakırköy Rüştüyesinde, orta tahsilini Hadika-i Meşveret İdadisinde tamamlayan Faruk Nâfiz, bir müddet Tıp Fakültesine devam etmişse de bu mesleğin mizacına uygun düşmemesi ve şiire olan tutkusu yüzünden tahsilini tamamlamadan edebiyat âlemine atılmıştır. Daha 16 yaşındayken ilk şiirlerini yayımlayan Faruk Nâfiz, 20-21 yaşlarında Şarkın Sultanları, Gönülden Gönüle ve Dinle Neyden adlı üç şiir kitabının şairi olarak bütün memlekete şöhretini duyurmuştur. *Yeni Mecmua*, *Büyük Mecmua*, *Yeni Şair*, *Nedim*, *Ümid*, *Kitap*, *Türk Yurdu*, *Hayat* gibi dergilerde ve *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde şiirleri yayımlanmıştır.¹⁸ 1933 yılında *Anayurt* isimli bir dergi çıkarmıştır. *Akbaba*, *Karikatür*, *Mizâh* dergilerinde “Çamdeviren, Akıllı Ozan, Deli Ozan, Kalender” takma adlarıyla ince esprili ve nükteli şiirler yazarak mizâh edebiyatımızın olgun örneklerini vermiştir. Kayseri Lisesinde, Ankara Öğretmen Okulunda, Ankara Kız ve Erkek Liselerinde, Vefa Lisesinde, Kabataş Lisesinde, Amerikan Kız Kolejinde edebiyat öğretmenliği yapmıştır. 1946 yılında Demokrat Parti'den milletvekili seçilmiş ve 1960'ta Yassıada'ya gidene kadar 16 yıl bu görevi sürdürmüştür (Yücebaş, 1974: 6-9).

Öztürk (2017: 79-80); şairin Haziran 1960'tan Eylül 1961'e kadar Yassıada'da tutulduğunu, meşhur Yassıada muhakemesi nihayetinde suçsuz bulunarak beraat ettiğini Nihat Sami

dergideki ağırlığının 555. sayıya kadar sürdüğünü söyleyen Alabbasi (2021: 64), bu sayıdan sonra Ramiz Gökçe'nin dergide artık yazmadığını ve çizdiği yerlerde bir başkasının imzası olduğunu söyleyerek bu konu ile ilgili incelenen sayılarda hiçbir bilgilendirmeye rastlanılmadığını ifade eder.

¹⁷ 1 Mayıs 1948'de kurulmuştur. Karikatür dergisi ise 18 Mart 1948'de son sayısını vermiştir.

¹⁸ Yakup Öztürk, bu dergilerin yanı sıra *Peyam-ı Edebî*, *Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası*, *Yeni Mecmua*, *Şair Nedim*, *Kitaplar*, *Yarın*, *İleri* isimli yayınları da ekler (2017: 25-26).

Banarlı'dan aktarır. 1962'de eşini kaybetmesinin ve Yassıada günlerinin bir sonucu olarak şairin mesut ve kaygusuz tebessümlerini yitirdiğini Hilmi Yücebaş'tan aktarır. Şair, 1973 yılında Türkiye'nin güney sahillerinde deniz yolculuğunda iken Samsun vapurunda hayatını kaybeder. Faruk Nafiz'in edebiyat ve sanat hayatını; eserleri bakımından (şiiirleri, romanı, piyesleri), dönem (Cumhuriyet öncesi ve sonrası, çok partili siyasi hayat, Yassıada sonrası) mekân (öğretmenlik mesleğindeki durakları; Kayseri, Ankara, İstanbul), kültür dairesi (İstanbul ve taşra) açısından sınıflandırmak mümkündür. İlk şiir kitabını yayımladığı 1918'den¹⁹ hayatını kaybettiği 1973'e kadar Türk edebiyatının her safhasında Faruk Nafiz'in ismine rastlamak mümkündür. Ders kitaplarının da vazgeçilmez ismidir. *Salon* dergisinin yayımlandığı (1947-1951) yıllar Öztürk (2017: 96)'ün aktardığına göre Necat Birinci tarafından "sükûn evresi" olarak adlandırılır. Bu dönem Banarlı (1978: 1219) tarafından "olgunluk"²⁰, Kabaklı (2006: 536) tarafından "düşünce" olarak tanımlanır, adlandırılır. Öztürk, bu sınıflandırmadan yola çıkarak şairin 1946 yılında milletvekili seçilmesinden sonraki edebî sessizliğini de göz önünde bulundurarak bu tarihin 1940-1945 arası olabileceğini söyler.²¹ Bulut (1991: 54-55), Faruk Nafiz'in milletvekili seçildikten (1946) sonra özellikle 1950 yılından sonra şiir faaliyetlerine ara vermiş gibi olduğunu belirtir. Bu dönemi "durgunluk devri" (1939-1960) diye adlandıran Bulut, bu dönemde heceden aruza, memleket edebiyatından aşk şiirlerine geçmesini sert bir dille eleştirir ve şairlikte eski gücünü kaybettiğini ifade eder. Bu dönemdeki şiirlerinde Yahya Kemal'in tesirinde bulunduğu 1919'lara geri döndüğünü söyler. Devamında Faruk Nafiz'in Türk edebiyatındaki gelişmelere ve Garip akımına tepkisiz kaldığı ifade edilir ki kendisi *Türk Edebiyatı* dergisinde (Şubat 1973) Sabahat Emir'in gerçekleştirdiği röportajda son zamanlarda yine aruzla yazmasının sebebinin sorulması üzerine şu cevabı vermiştir:

Aslında ben hece ve aruz diye kesin bir ayırım yapmıyorum. Yazışım ilham perisine bağlı. Eğer bu ilham perisi aruzla gelmişse aruzla yazıyorum, heceyle gelmişse heceyle yazıyorum. Son zamanlarda aruzu devamlı kullanmam rastgele şiir yazan, âdeta bir şiir enflasyonu yaratan şairlere biraz sorumluluk yüklemek içindir. Eline kalem alan her hevesli, kullandığı dilin inceliklerini bilmeden, vezin ve nazımdan haberi bile olmadan yazdığı uydurmaları şiir diye ortaya çıkarıyor. Edebiyatı bu başıboşluktan, bu çıkmazdan kurtarmak gerekiyor. Önce dil tanınmalı, kelimelerin değeri kavranmalı. Bunun için de alfabenin A'sından başlamak gerekir herhalde (Yücebaş, 1974: 123-124).

1950'den sonra Faruk Nafiz; Heyecan ve Sükûn (1959), Zindan Duvarları (1967), Han Duvarları (1969), Bir Ömür Böyle Geçti (1972) isimli kitapları yayımlar. Bu kitaplardan Zindan Duvarları hariç diğer üçü seçkidir.

Heyecan ve Sükûn (1959)'da *Salon* dergisinde yayımlanan 22 şiirin 19'u yer alır. Öztürk (2017: 92), bu kitabın şairin olgunluk devri şiirlerini ihtiva ettiğini belirtir. Özcan (1993: 147), bu kitaptaki şiirleri; sosyal hayattaki düzensizliğin sevkiyle, Allah'a, dinî değerlere sığınma duygusunun işlendiği şiirler; aşk temasının tefekkürle birleştirilerek işlendiği şiirler, tabiata sığınma arzusu; mâziye, tarihe sığınma arzusu; insan sevgisi olarak beş başlık altında incelemiştir. Kabaklı (2006: 538) "düşünce şiirleri" diye tanımladığı son dönemin olgunluk çağı verimleri

¹⁹Bulut (1988: 6) şairin eserlerini şiir kitapları, tiyatroları, romanı, monografisi olarak dörde ayırır. 14 şiir kitabı olduğunu belirtir. 40 sayfadan oluşan Şarkın Sultanları (Orhaniye Matbaası. İstanbul 1918) adlı ilk eserindeki 14 şiirin tamamının aruz vezniyle yazıldığını ifade eder.

²⁰Nihat Sami Banarlı, Faruk Nafiz'in sanat hayatını üç merhaleye ayırır ve şairin 1940 sonrasında en olgun şiirlerini verdiğini ifade eder (1978: 1219).

²¹(Öztürk, 2017: 91).

olduğunu ifade ederek bu şiirlerde Allah, din, tasavvuf, engin ruh arayışlarına, fizikötesi duyulara, mistik aşklara ve daha renkli tabiat tasvirlerine rastlandığını söyler. Hatıra olmuş, yüceliğe özenen, iddiasız ve durulmuş hisleri anlatan bu şiirlerin Heyecan ve Sükûn (1959)'da toplandığını belirtir. *Salon* dergisinden bu kitaba seçilen bazı şiirlerde kelimeler değiştirilmiştir. Bu değişiklikler vezni bozmaz ama anlamın yönünü değiştirir. Bazı şiirlerin başlığı değişmiş, bazısında mısra eklenmiş, bazısında mısralar terk edilmiştir. Bazı şiirlerde aruzun 14'ü ve 15'li heceye mukabil kalıpları bir arada kullanılmıştır. Dergideki 7 şiir, 1969'da tekrar Han Duvarları'nda yayımlanır. *Denizle Konuşan Adam* isimli şiir ise daha önce *Akarsu* isimli kitabın birinci ve ikinci baskısında yayımlanmıştır. *Salon* dergisinde çıkan eserlerden üç kitapta birden yayımlanan tek şiirdir. Dergide yayımlanan *Çiçekten Adalar* ve *Vahdet-i Vücûd* isimli eserler eşi Azize Hanım'a yazılmıştır.²² Kabaklı (2006: 42) da Abdülhak Hâmid'den (ve Fikret'ten) sonra şairlerin kendi eşlerine (karılarına) karşı sıcak duygulu şiirler söyleyişlerine en çok bu dönemde (1940'lar) rastlandığını ifade eder.

Faruk Nafiz Çamlıbel'in şiirlerini, kesinti olsa da yayımladığı son dergi²³ olan *Salon*'daki eserleri klasik Türk şiirinin nazım biçimlerini, konusunu, temasını, aruz ölçüsünü, mazmunlarını yansıtır. Bulut (1991: 55) da bu şiirlerde daha çok Divan edebiyatı unsurlarının kullanıldığını görüldüğünü ve bu şiirlerin eskiye dönüş olduğunu ifade eder.

Öztürk (2017: 93) de aruz ve klasik edebiyattan vazgeçilememesinin sebeplerinden biri olarak şairin aldığı eğitim ve içinde bulunduğu kültür dairesini göstererek Faruk Nafiz'in hayatı boyunca şehirde kalmış, zihin dünyasını şehir ve şehrin etrafında örülen düşünce, kültür ve estetik biçimleriyle var ettiğini ifade eder.

2.1. Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Salon* Dergisindeki Şiirleri

Sanatçının ilk kitabından Yassıada'ya kadar yaklaşık elli yıl süren sanat hayatında pek çok farklı dergide şiirleri yayımlanmıştır. Bazı dergilerin yöneticiliğini yapmış, kendisi de bir dönem dergi yayımlamıştır.

Faruk Nafiz'in şairliği, tiyatro oyunları yanında sıra bir de gazetecilik cephesi vardır. O, matbuat hayatının canlı simalarından biridir. 1919 yılında yayınlanan ve ancak iki sayı yaşayabilen *Edebî Mecmua*'yı kendisi çıkarmıştır. Faruk Nafiz, 26 Ekim 1933'te ilk sayısı çıkan ve on sayı neşredebildiği Anayurt isminde bir sanat fikir mecmuasını da kendisi çıkarmıştır. 1926'da neşrine başlanan Hayat Mecmuası'nın 79. sayıdan itibaren mesul müdürlüğünü Faruk Nafiz yürütmüştür. Bu vazifesini mecmua kapanıncaya kadar sürdürür (Bulut, 1991: 119).

Salon dergisinde Faruk Nafiz'in ilk şiiri 15 Kasım 1947'de son şiiri 1 Mayıs 1950'de yayımlanmıştır. Şair; 2, 3, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 19, 22, 23, 27, 29, 37, 39, 41, 49, 53 ve 61. sayılardaki eserleriyle *Salon* dergisinde, müstakil sütunda, en fazla şiiri neşredilen şairdir.

Aslanla Ceylan (*Salon*, C.1 S. 2, s. 13.) dergideki ilk neşredilen şiirdir. Bu şiir hiçbir kitabına girmemiştir.²⁴ Bu şiirde vezin konusunda bir çizgi tutturulmamıştır. Şiirde 15'li mısralar *Fe'ilâtün*

²² (Öztürk, 2017: 93). Sermet Muhtar Alus tarafından gerçekleştirilen bu mülakatta ayrıca Hüsnü Aşk isimli şiirin de eşi için yazıldığını öğreniriz.

²³ Halil Hadi Bulut'un Faruk Nafiz Çamlıbel hakkında biri yüksek lisans biri doktora, iki tez çalışması mevcuttur. Öztürk (2017: 90) 1991 yılındaki çalışmanın şair hakkındaki ilk doktora çalışması olduğunu ifade eder. 1988 yılındaki yüksek lisans tezinde *Salon* dergisinin ismi yoktur. Şiirlerin kronolojik listesi 1943'ten 1972'ye atlar (Bulut, 1988: 104). Doktora tezindeki 1 numaralı ekte verilen şiir listesinde *Salon* dergisi yer alır ve 21 şiirin künyesi verilir. Lakin 23. sayıdaki *Denizle Konuşan Adam* isimli şiir listede yoktur. Bulut (1991: 200)'un hazırladığı tezde de *Salon* dergisinden sonra şairin dergilerde ehemmiyetli bir şiir neşri olmadığı görülmektedir.

²⁴ Faruk Nafiz, üretken bir şairdir. Pek çok dergi ve gazetede şiir neşretmiştir. Daha sonra şiir seçkisi hâlinde kitap yayımlamıştır. *Salon* dergisindeki şiirler kitaplarında taranırken Bulut (1988)'un yüksek lisans tezi ve Soydaş (2013)'in bibliyografisi kontrol edilmiştir. Ayrıca derginin yayımlandığı yıllardan sonra şair tarafından seçki olarak neşredilen

/fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün veya Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün, 14'lü mısralar Fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fa'lün kalıbıyla kaleme alınmıştır. Bu şiir münacat nazım türündedir:

Aslanla Ceylan

Güneşin senden uzaklaştığı dem bahçedeki
Bircik kandili yak, toprağa diz çök, ve de ki
Sana Rabbim, ne kadar ruhen ırağ olsak da
Yine senden dağılan zerrelere toprakta
Seni kaybettiğimizden beri yok rehberimiz,
Ve sorarlar yolu şeytanlara kâhinlerimiz,
Bizi er geç, sana iysal edecek canlar ver!

De ki, Rabbim, bize destanda da nâdir görülen
Ve güzellik, iyilik, doğruluk uğrunda ölen
Ortaçağ erlerinin benzeri insanlar ver!

Öyle insanları gönder ki demir pençeleri
Uzanır almak için tek çalınan hakkı geri;
Hepsinin kalbi kilitlenmiş onulmaz aşka,
Yoksulun, kimsesizin menfaatinden başka;
Hepsi nurunla kılıçlar kuşanan meş'aledir,
Ki cihan kasrını virâne görür, tahtı sedir...
Kahramanlarla gelirken yeniden hilkate can,
Bize Şirin dağı, Leylâ ovasından heyecan,
Hüzn ü hicran taşıyan sürmeli ceylanlar ver!

Öyle ceylanları gönder ki, bakarken, tütsün
Yüzlerinden ezeli şulesi Ruh-ül-Kudus'ün
Son teselli bize, Meryem gibi cânanlar ver!

De ki, Rabbim, biliriz biz ki değişmez dinler,
Değişir sâde değer verdiğimiz âyinler...
Bir görüp sen de hem islâmını, hem kâfirini,
Cennetinden bize göndermiyeceksen birini,
Bitsin, emret, bizi ifsâde yeten köhne masal;
Şu temelsiz, çatısız hilkate bir zelzele sal
Nuhu yok, teknesi yok halkına tufanlar ver!

***Bir Günden Bir Ömür*²⁵**

Salarak rûhumu bir rüzgâra, bir dalgalara.
Her sabâh aynı gidiş zevki Bebek'ten Hisar'a.

Heyecan ve Sükûn (1959) ve Han Duvarları (1966) isimli kitaplar gözden geçirilmiştir. Şu an piyasada olan, Çamlıbel'in toplu şiirlerini içeren kitapta, bahsi geçen Han Duvarları ve Bir Ömür Böyle Geçti isimli eserlerindeki şiirlerine ve bunların yanı sıra kitaplarına girmemiş şiirlerine de yer verilmiştir. Öztürk (2017: 168), toplu şiirler ibaresinin tartışmaya açık olduğunu ifade eder. Bu çalışmada ismi mevzubahis edilen kitap da gözden geçirilmiştir.

²⁵ Çamlıbel, F. N. *Bir Günden Bir Ömür*, Salon, C.1 S. 3. s. 36-37. Bu şiir, kitaplarına alınmamıştır.

Yol devâmınca Boğaz sâhili bahçem, havuzum
Havuz üstünde oyuncak -Sarıyer-, -Altinkum-,

Çocuk ellerle kurulmuş gibi işler gemiler;
Güllerin rengini bülbüllerin âhengi siler.

Hâmid'in doğduğu mahzun yalı kaybolsa bile
Fikret'in öldüğü köşk ortadır derdiyle.

Ne kadar gözlerim ayrılrsa da kabristandan,
Akseder gönlüme bir beste Nigâr Osman'dan

Dalarak gökleri yer yer kuşatan mazgalına
Okurum fâtiha bir lahza fetih kartalına.

Sonra, dil-şâd olup onlarla mülâkatımdan,
Aynı lezzetli dönüş aynı güzel rıhtımdan.

Gece, mehtaba bedel, fikrederek bir kadın,
Serv-i sünin gibi mısra'lara çizmek adını...

İşte on beş yılımın güne sığmış masalı;
Belki bir günden ibaret ölüm ömrün aslı.
Fâ'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

Bir Gazel²⁶

Gülzâr-ı dilde gonçe-i aşk anbean açar
Ezhâr-ı Kerbelâ gibi âteş feşân açar

Yek-renk olur harik-ı muhabbetle kâinat,
Bir dem gelir ki bülbül-i muhrik dehân açar

Her lâle bir ceriha-i dilden nişan verir
Güller misâl-i dâğ-ı derûn ergûvan açar

Bir havz-ı âteşinde veraktan sefineler
Hûnin bir ufka meş'aleden bâdbân açar

Benzer cihanda bağ-ı emel kasr-ı cennete
Fâruk anın da bâbını miftâh-ı cân açar.
Müstef'ilün / müstef'ilün / müstef'ilün / müstef'ilün

Bir Şarkı²⁷

Zulmette elâ, gölgede mâviydi o gözler,
Cennetle, cehennemle müsâviydi o gözler;

²⁶ Çamlıbel, F. N. *Bir Gazel*, Salon, C.1 S. 6. s. 84. Bu şiir şairin Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 162) adlı kitabında da üzerinde değişiklik olmadan yer almıştır.

²⁷ Çamlıbel, F. N. *Bir Şarkı*, Salon, C. 1 S. 6. s. 85.

Şebnem gibi yıldızları hâviydi o gözler,
Aydan da, güneşten de semâviydi o gözler...

Biz lütfunu gözlerken o göklerde gezerdi;
Göklerde ne buldıyse o gözler yere serdi;
Bir gün kara toprakla nasıl örtülüverdi;
Aydan da, güneşten de semâviydi o gözler...
Mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün

Bu şiir, Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 172) adlı kitapta yer almıştır. Kitabın Serv-i Sîmin adlı bölümünde Terennümler başlığı altında yayımlanan nazım parçaları arasında VII numaralı şiirdir. Sadece “Göklerde ne buldıyse o gözler yere serdi” mısraı kitapta “Göklerde ne gördüyse o gözler yere serdi” şeklinde yer almıştır.

Yûsûf ve Zelihâ²⁸

Dinle Tevrât ile Kur'anda yer almış sesini,
Dinlemek dine bedeldir bu gönül kıssesini;
Bu gönül kıssesi Yûsûf'le Zelihâ'nındır.

Bir sabah Yûsûf'e tenhâda Zelihâ dedi ki:
-Can-fedâ sen gibi memlûke cihanlar meliki,
Ne mübarektir o saçlar ki lâtif akşamdan,
Ve o gözler ki harîminde yanar bir şamdan!
Gonca yüz, servi boyun, hangi gülüstânındır?

İnciler söyledi Yûsûf ki biçilmez değeri;
-Hüs ü ân âleminin Mısra bedel şâheseri;
Nerde var sencileyin yaprağı solmaz gülzâr?
Bir temâsiyle eder samyeli gülzârı mezâr!
Kendi hâlinde bırak Yûsûf'ü ölmüş gibi sen,
Sana aksin yetişir başka nedîm istersen;
Git, temâşâyâ koyul kendini ucrâlarda;
Aynalar belki erir tunç alev in çarpar da,
Suya meylet ki havuzlar bile hayrânındır.

-Rûhun olsun, dilerim, gölgenin aksettiği su;
İşte geldim sana akşamla, kucaklar dolusu.
Böyle, gözlerden uzak yerde, çekinmek kimden?
Kim siyah zülfümü seçmezse beyaz cildimden
Tâ ebed seçmiye görsün geceden gündüzünü!
Nîmet-ullaha nasıl yan çevirirsin yüzünü
Her dalından sana bir meyve sunarken Tûba?
Dileğin veçhile mahsulüne el koy ki bu bağ,
Ey melek-çehre, senin Ravza-i Rıdvânındır!

-Şeytanın girdiği bir kasra nasıl Rab giremez?
Kul olan, sâhibinin mülküne el değdiremez!
Diler ol Ravza-i cennet, diler ol Bâğ-ı İrem,

²⁸ Çamlıbel, F. N. *Yûsuf ve Zeliha*, Salon, C. 1 S. 8. s. 117.

El uzatmam yine bir meyvene, ey nâmahrem,
Ki o nîmet bana memnu olan ihsânındır.

Ve hemen Yûsûf uzaklaştı Zelihâ'sından,
Ona yeg geldi Azîz'in sarayından zından.
...Seneler geçti bu destân üzerinden, seneler;
Değişip gitti asırlarca süren an'aneler.
Kaldı bir hâtıra Yûsûf beşerin yâdında,
O feragatten eser kalmadı evlâdında;
Benziyor kızları aynıyle Zelihâ'ya fakat!
Nerdesin, aşk u vefâ? Nerdesin, ulvî şefkat?
O zaman, kalbin eser verdiği bir mevsimdi;
Bir ikiz şeytanat olmuş kadın-erkek şimdi.
İbn-i Yûsûf de odur bint-i Zelihâ neyse;
Biri mecnundur onun diğeri divâneyse...
Görülen her başı boş dalga bir ummânındır.
Fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

Bu şiir, şairin Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 191) adlı kitabında yer almıştır. Şiir kitaba alınırken bazı değişiklikler vardır:

“Dinlemek dine bedeldir bu gönül kıssesini”	“Dinlemek derse bedeldir bu gönül kıssesini”
“Can-fedâ sen gibi memlûke cihanlar meliki”	“Can verir sen gibi memlûke cihanlar meliki”
“Ve o gözler ki harîminde yanar bir şamdan”	“Ve o gözler ki harîminde yanar bin şamdan”
“Gonca yüz, servi boyun, hangi gülüstânındır”	“Gül yüzün, servi boyun, hangi gülüstânındır”
“Hüsn ü ân âleminin Mısra bedel şâheseri”	“Hüsn ü an bahçesinin Mısra bedel şâheseri”
“Nerde var sencileyin yaprağı solmaz gülzâr?/Bir temâsiyle eder samyeli gülzârı mezâr!”	“Her gülistânı eder samyeli bir günde mezâr;/Sensin ancak, sanırım, yaprağı solmaz gülzâr!”
“Kendi hâlinde bırak Yûsûf'ü ölmüş gibi sen”	“Kendi hâlinde bırak bendeni mevtâ gibi sen”
“Sana aksin yetişir başka nedîm istersen”	“Sana aksin yetişir canlı nedîm istersen”
“Git, temâşâyâ koyul kendini ucrâlarda”	“Var, temâşâyâ koyul gölgeni tenhâlarda”
“Rûhun olsun, dilerim, gölgenin aksettiği su”	“Kalbim olsun, dilerim, hüsnünün aksettiği su”
“İşte geldim sana akşamla, kucaklar dolusu.”	“İşte geldim sana aşkımla, kucaklar dolusu.”
“Böyle, gözlerden uzak yerde, çekinmek kimden?”	“Böyle, herkesten uzak yerde, çekinmek kimden?”
“Şeytanın girdiği bir kasra nasıl Rab giremez?”	“Rabbe bağlanmış olan kalbim e şeytan giremez?”
“Kul olan, sâhibinin mülküne el değdiremez!”	“Bendeler, sâhibinin mülküne el değdiremez!”
“O zaman, kalbin eser verdiği bir mevsimdi”	“O devir, kalbin eser verdiği bir mevsimdi”

Tablo1. *Yûsûf ve Zelihâ* isimli şiir dergiden kitaba alınırken yapılan değişiklikler

Çamlıbel, F. N. *Yûsuf ile Zeliha*, Salon, C.1 S. 8. s. 117.

Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 191)

ŞARKI²⁹

Gülmese yüzün, bahçelerin kalbi kan ağlar;
Bülbül duyamaz, gül göremez bir daha çağlar...
Meşketse sular şarkını bülbül gibi çağlar,
Güllerle dolar görse gülerken seni dağlar!

Sen şehre dönerken nice hayrân arasından,
Dünyâyı gören yok yüzünün manzarasından;
Hayranlarının bir gül açar her yarasından,
Güllerle dolar görse gülerken seni dağlar!

Mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün

Bu şiirin ilk dörtlüğü Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel,1959: 171)'da yer almıştır. Kitabın Serv-i Sîmin adlı bölümünde Terennümler başlığı altında yayımlanan nazım parçaları arasında III numaralı dörtlüktür. İkinci dörtlüğüne başka bir eserinde rastlanılmamıştır.

MANZARA³⁰

Her sabâh iskeleden Köprüye kalkan gemide
Seni buldukça, o günlük, bulurum neş'emide

Öyle kaplarki Boğaz fecri bütün varlığını,
Duyamazsın sana hayran birinin baktığını.

Seyrederken sen o dağlarla yamaçlarda yazı,
Ben de seyrân ederim sende, habersiz, Boğazı.

Sen nasıl lezzet alırsan rengimden,³¹
Öyle sermest olurum ben senin âhenginden:

Seni vîran yalılar dâvet ederken hüznü,
Dalarım ben de henüz çizgiler inmiş yüzüne;

Sana ürperme verir solgun ağaçlar bâzı,
Bende bir sıtma olur saçlarının her beyazı...

Sonra bülbül dolu bir bahçede hüznün durulur;
Kaybolan şevkini gönlüm yeniden sende bulur!
Böyle her gün, gömerek aksini ruhumda sesin,
Bir Boğaz şarkısı hâlinde devâm etmedesin...

Sürecek böyle bu yol, girse de yıllar araya,
Kanmadan zerre kadar ben sana, sen manzaraya!

Fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

²⁹ Çamlıbel, F. N. *Şarkı*, Salon, C.1 S. 8. s. 129.

³⁰ Çamlıbel, F. N. *Manzara*, Salon, C.1 S. 10. s. 129.

³¹ 11. sayıda tashih notu düşülerek bu mısranın "Sen nasıl lezzet alırsan suların renginden" olması gerekirken yanlış dizildiği ifade edilmiş ve özür dilenmiştir.

Bu şiir daha sonra Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 38) isimli kitaba da girmiştir. Kitapta şiirin yazıldığı tarih 1948 olarak verilmiştir. Şiir, *Salon* dergisinde de 1948 Mart'ta neşredilmiştir. Yalnız “Seni vîran yalılar dâvet ederken hüzne” mısraı “Seni mahzun yalılar dâvet ederken hüzne”, “Dalarım ben de henüz çizgiler inmiş yüzüne” mısraı “Dalarım ben de senin çizgiler inmiş yüzüne” değişikliği ile kitaba alınmıştır.

BAHAR³²

Gezmekte bahçe bahçe Mesîhâne bir nefes;
Eylül sonunda ruhunu teslim eden heves,
Can bulmak üzredir yeni baştan bahâr ile.

Mızrâb elinde, nağmeler ağzında, derbeder,
Rüzgâr, ağaç ağaç, yeni bir şarkı meşkeder;
Ülfet zamânı geldi çemenlerde yâr ile.

Bekler büyük bir avdeti her dalda bir çelenk,
Bülbülde ses, havuzda sükût, erguvanda renk;
Mehtâb ışık tutar yola hasretle... Nerdesin?

Bir goncadır, ki ıtrını senden bulur bahâr;
Sensiz kalınca yapma çiçekten ne farkı var?..
Mevsim, seninle kolkola gelmezse, gelmesin!
Mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Şiirin yayımlandığı sayının teması “bahar”dır. Tarih 1 Nisan 1948'dir. Bu şiir daha sonra üzerinde hiçbir değişiklik olmadan Bahâra Kasîde adıyla Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 135) adlı kitaba da girmiştir. Kitapta, şiir Refik Ahmet Sevengil'e ithaf edilmiştir. Şiirin neşredildiği bu sayıda Sabri Esat Siyavuşgil, Ref'i Cevat Ulunay ve Ercüment Ekrem Talu da bahar mevzuunu işlemişlerdir.

LÂLE DEVRİ³³

Uğraştı gam gününde güneş, bahçıvan gibi;
Son hamlesiyle döndü gülistana her mezâr;
Sahrâyı tuttu kahkaha şeklinde lâlezâr,
Vâdiyi sardı meş'aleler, erguvan gibi.

Bir hüsn ü an müsabakasından gelir bahâr,
Mevsimlerin başına, bir iklim meşân gibi;
Göğsünde lâleler tutuşurken nişân gibi
Her kuşta, her çiçekte bir alkış; bir iftihâr...

Hayretteyim, seninle geçen hoş zaman gibi,
Her lâleden gurura yakın bir hicâb akar;
Gül den ziyâde lâlelerin hakkıdır vekar;
Bir devre vermiş ismini bir kahraman gibi.
Mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

³² Çamlıbel, F. N. *Bahar*, Salon, C.1 S. 11. s. 161.

³³ Çamlıbel, F. N. *Lâle Devri*, Salon, C.1 S. 12. s. 180-181.

Şiir, Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 49) ile Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 61) isimli kitaplara da alınmıştır. Sadece her iki kitapta da dergiden farklı olarak “Her lâleden gurura yakın bir hicâb akar;/Gülден ziyâde lâlelerin hakkıdır vekar;/Bir devre vermiş ismini bir kahraman gibi” mısraları “Vurdukça lâleler, derelerden şarâb akar;/Hâlinde gizli bir azamet, haklı bir vekaar:/Târihe vermiş ismini bir kahraman gibi.” şeklinde kitapta yer almıştır. Derginin bu sayısının teması “lâle”dir. Nesir yazarları da “lâle” mevzuunda kalem oynatmışlardır.

Çiçekten Adalar³⁴

Her sâhile bir müjde götürmek emeliyle
Yaptıkdı beyaz bir gemi ilhâmın eliyle
Hisler gibi açıktı hayâl ufkuna yelken
Her saniye bir başka üzüntüyle geçerken
Birden gemimiz parçalanıp kaldı kenarda
Mihmânız o günden beri zümrüt kayalarda

Âlemler bütün bağlarımız böyle çözüldü
Zâlim kader ancak bu kazâdan beri güldü
Gördük ki saâdet bize bizden de yakınmış
Hissettiğimiz her sızı bir başkasınınmış!

Bir ben varım artık bu yeşil bahçede, bir sen,
Ruzgârla sudur başka bir âhenk iştirsen
Âlemden uzak, hâdiselerden heyecansız
Hayrânız açan gül'le uçan bülbüle yalnız.
Hergün dönerek bir yeni şarkıyla çemenden
Hergün duyarım bestelenen şarkımı senden
Kim şî'rini duymuş ki bizim hasretimizde
Mısrâ dizelim başkasının derdine biz de?

İsterse göçüp gitsin uzaklarda bir âlem
Bulmuş yeniden Cenneti Havvâ ile Âdem.
Mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün

Şiir, Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 11) ile Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 102) isimli kitaplara da alınmıştır. Bu kitapta şiirin 1942 yılında yazıldığı bilgisi vardır. Dergide neşredildiği tarih ise 1948'dir. Kitaplardaki eserlerde farklılık yoktur. Dergide ise kitaplara alınan esere göre farklılıklar vardır:

“Her saniye bir başka üzüntüyle geçerken”	“Her mevsimimiz başka bir iklimde geçerken”
Birden gemimiz parçalanıp kaldı kenarda	Bir gün gemimiz parçalanıp kaldı kenarda
Zâlim kader ancak bu kazâdan beri güldü	Talih bize ancak bu kazâdan beri güldü
Bir ben varım artık bu yeşil bahçede, bir sen	Bir ben varım artık bu yeşil kıt'ada, bir sen,
“Kim şî'rini duymuş ki bizim hasretimizde”	“Kim şî'rini duymuş ki bizim mâtemimizde”

³⁴ Çamlıbel, F. N. *Çiçekten Adalar*, Salon, C.1 S. 14, s. 209.

“İsterse göçüp gitsin uzaklarda bir âlem”	“Göçsün, ne çıkar, her gün uzaklarda bir âlem”
---	--

Tablo2. *Çiçekten Adalar* isimli şiir dergiden kitaba alınırken yapılan değişiklikler

Çamlıbel, F. N. *Çiçekten Adalar*, Salon, C.1 S. 14. s. 209.

Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 11)

Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 102)

Bir Pencereden³⁵

Bahsetme bahâr akşamı kıştan ve kederden!
Donmuş gibi vaktiyle çıkıp gittiği yerden,
Dünden bize sesler getiren rüzgârı dinle!
Bir pencereden seyredelim şehri seninle.

Bir mermere geçmişse nasıl nakşı nebâtın,
Hâlâ izi dağlardadır evvelki hayatın;
Hâlâ sesimiz dalgaları karşı yamaçta,
Hâlâ yazılan çift isim var bir ağaçta;
Hâlâ bize ilhâm ediyor dünkü sevinci.
Mehtâbı sedef bir gece yıldızları inci...

Kalbinle dolaş dizlerinin yoksa o hâli!
Canlandırarak yirmi yıl evvelki hayâli,
Rüzgârla yarış yaptığımız günleri yâdet!
Bir dem ki bu, gözlerle dolaşmak da saâdet.

Mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün

Bu şiir “Pencereden” adıyla Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 96) isimli kitaba da alınmıştır. Dergideki şiirle kitaptaki eser arasındaki farklar şu şekildedir:

“Donmuş gibi vaktiyle çıkıp gittiği yerden”	“Dönmüş gibi mâzinin uçup gittiği yerden”
“Dünden bize sesler getiren rüzgârı dinle!”	“Geçmişleri inşâda gelen rüzgârı dinle!”
“Hâlâ izi dağlardadır evvelki hayatın”	“Hâlâ izi var kırdaki bir evvelki hayatın”
“Hâlâ yazılan çift isim var bir ağaçta”	“Hâlâ yazılan çifte isim var bir ağaçta”
“Kalbinle dolaş dizlerinin yoksa o hâli!/Canlandırarak yirmi yıl evvelki hayâli”	“Canlandırarak eski resimlerdeki hâli/Gönlünle dolaş dizlerinin yoksa mecâli! “
“Bir dem ki bu, gözlerle dolaşmak da saâdet”	“Bir çağ ki bu, gözlerle dolaşmak da saâdet”

Tablo3. *Bir Pencereden* isimli şiir dergiden kitaba alınırken yapılan değişiklikler

Çamlıbel, F. N. *Bir Pencereden*, Salon, C.1 S. 15. s. 228-229.

Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 96)

Nuhun Teknesi³⁶

Bir zamân öyle kapılmıştı ki isyâna beşer.
İktizâ etti gününden daha evvel mahşer;
Nâzil olmuştu meleklerle semâdan, o zamân,
Nûha bir teknenin inşasına dâir fermân;
Tâ ki ma'sûma selâmet vere tûfanlardan

³⁵ Çamlıbel, F. N. *Bir Pencereden*, Salon, C.1 S. 15. s. 228-229.

³⁶ Çamlıbel, F. N. *Nuhun Teknesi*, Salon, C.1 S. 17. s. 258-259.

Rabbin ilhâmını kalbinde duyan peygamber
Kopacak fırtınadan kavmine salmıştı haber.
Kaç hayır sâhibi kalmışsa Benî-Âdemden,
Onlar âzâd olacaklardı büyük mâtemden...
Düştü can kaydına kim varsa havâlide bütün,
Kimse can bulmadı kıymetçe canından üstün:
Ananın kalbi o gün çıkmadı sâhib kızına,
Baba, evlâdını terketti o gün yıldızına,
O gün el çektiler âşıklar cânanlarından.
Bürünüp herbiri bir âr ü hayâ perdesine,
Koştular sahte havâri gibi Nûhun sesine;
Benziyorlardı rücu etmiş isyanlardan.

Gördüler hayrın o gün şerri sevindirdiğini
Baykuşun serçeden evvel gemiden girdiğini;
Kuzunun kurda emin olduğu son gündür o gün;
Yol bulup tekneye şeytan bile girmişti, düşün;
Girmeyen kalmadı dersem yeri insanlardan!

Biz o günden beri hâlâ o çürük teknedeyiz.
Aynı ummanda gezen aynı felâket-zedeyiz!
Kim demiş, yaslanıyor bir dağa Nûhun gemisi?
Ve ufuktan bize kuşlar geliyor müjdemsi?
Hangi cürmümüz eksildi bizim defterden,
Ki bugün lûtf ile ihsân umarız göklerden?
Kaplamiş tekneyi kertenkele, akreb ve yılan...
Eski tûfan yine etmekte devâm, anlaşılan.

Hangi kuş? Hangi haber? Hangi gülistanlardan?

Fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

Bu şiir Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 183) isimli kitabında “Nûhun Gemisi” ismiyle yer alır. Dergide “Ki bugün lûtf ile ihsân umarız göklerden?” mısraı kitapta “Ki bugün adl ile ihsân umarız göklerden?” şeklinde yer almıştır.

*Seninle ve Sensiz*³⁷

Güçtür hatırlamak sana râm olduğum demi,
Ey her bakışta bir daha ilhâmı râm eden!
Bir yerde, Bezm-i Canda mı, Divân-ı Cemde mi?
Bir yerde görmüşüm seni dünyâmı görmeden.

Târîhi böyle başladı âlemde ömrümün,
Kaydetti her geçen güne aşkım bir irtifâ;
Her derde panzehir gelen ulvî tebessümün
Bin bir çiçekle kaynamış efsunlu bir şifâ.

³⁷ Çamlıbel, F. N. *Seninle ve Sensiz*, Salon, C.1 S. 19. s. 258-259.

Gönlüm kanat sesinde, gözüm pencerendedir:
Bir kavmi yok resûle tecelli zamânısın;
En lâyemut eserlerin esrârı sendedir,
En muhteşem hikâyelerin kahramânısın!

Ferman sürer seninle bu dünyâda hüsn ü ân,
Sensiz kalan gönül, kalan ömrünce yas taşır;
Destan değil, hikâye değil: Senden ayrılan.
Arzın bütün bedialarından uzaklaşır.

Mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Şiir ilk olarak Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 22)'da neşredilmiştir. Bu şiir, şairin Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 42) isimli eserinde “Sinâ'ya İnen Nur” ismiyle yer almaktadır. Bu kitapta şiir 1949 tarihlidir, dergide 1 Ağustos 1948 tarihinde neşredilmiştir. Farklılıklar şöyledir:

“Târihi böyle başladı âlemde ömrümün”	“Târihi sende başladı âlemde ömrümün”
“Kaydetti her geçen güne aşkım bir irtifâ”	“Kaydetti her geçen güne aşkım bir irtifâ”
“Gönlüm kanat sesinde, gözüm pencerendedir	“Gönlüm ayak sesinde, gözüm merdivendedir”
“Ferman sürer seninle bu dünyâda hüsn ü ân”	“Ferman sürer seninle bu âlemde hüsn ü ân”

Tablo4. *Seninle ve Sensiz* isimli şiir dergiden kitaba alınırken yapılan değişiklikler

F. N. Çamlıbel. *Seninle ve Sensiz*, Salon, C.1 S. 19. s. 258-259.

Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 22)

Sonbahara Kasîde³⁸

Bahçeler kimsesiz, saraylar boş;
Gel, benim telli pullu sultânım!
Gel, ki rüzgâr benim kadar sarhoş,
Ve ben eylül kadar perîşânım.

Dereler bir kasidedir, sonsuz,
Tepeler bir gazeldir avdetine;
Som cevâhirden olsa ayna, havuz,
Seni göstermeyince kıymeti ne?

Bütün eşyâda bir derinlik var,
Kapılar, perdeler kan ağlamada,
Sana mermer havuzlar ayna tutar,
Seni bekler taş aynalar sofada.

Yola düşmüş çiçek, çimen, bir alay;
Benziyorlar hazin bir armağana;
Ve huzurunda baş kesen Güneş, ay,
Kınalanmış birer zebîha sana.

Sürer en fazla, bir masalda bile,
Bir düğün kırk gün ve kırk gece;
Bütün aşkiyle, ihtirasiyle
Benim ömrüm bütün düğün bence.

³⁸ Çamlıbel, F. N. *Sonbahara Kasîde*, Salon, C.1 S. 22. s. 332.

Bir gümüş sırçadır saçında her ak,
Bir siyah inci her giden mevsim;
Seni yaz kış, başımla bir tutarak
Bir ömür geçti geçmeden hevesim...

Seni her gün duvaklarım yeniden,
Yeniden başlar aşkımın düğünü;
Gelirim, el, ayak çekildiği dem,
Sana takdime yüz görümlüğünü!

Bahçeler kimsesiz, saraylar boş;
Gel, benim telli pullu sultânım!
Gel, ki rüzgâr benim kadar sarhoş,
Ve ben eylül kadar perîşânım.
*Fe'ilâtün / mefâ'ilün / fe'ilün*³⁹

Bulut (1988: 95), şairin şiirlerini tasnif ederken *Karikatür* dergisinin 27 Eylül 1945 tarihli 508 numaralı sayısında aynı adı taşıyan bir şiire yer vermiştir. Bu şiire kitaplarda rastlanılmamıştır.

Denizle Konuşan Adam⁴⁰

Silmek istersem içimden ne zaman bir sızıyı
Açıyor koynunu kardeş gibi karşımda kıyı

Bir nefes geçti mi inlerse nasıl bin yaprak.
Rüzgâr estikçe denizden sayısız ses duyarım:
“Kime benzer benim Atlas Denizinden koparak
“Seni tâ Marmara ufkunda bulan dalgalarım?

“Kim o kayser, ki cihangir olarak yoktur eşi,
“Kim o Fatih, ki dayanmış kılıcın kabzasına,
“Doğduğundan beri Tanrı'yla boy ölçen güneşi
“Geçirir miğferinin tuğ gibi altın tasına?

“Kim o Dârâ, ki şeref kardeşidir bunlarla?
“Çarmıhından sana bir put çıkaran İsa kim?
“Kim o dâhi, ki onun yaptığı kanunlarla
“Yedi kat gökteki yıldızlara olmuş hâkim?

“Kahramanlar zaferin sırrını benden duydu,
“Benden öğrendi gönüller sevilip sevmesini...
“Dalgalar coşmamış olsaydı hayat uykuydu,
“Fırçalar rengini bulmazdı ve teller sesini!”

...Dağılır şehre dönerken sise benzer kederim,
Görürüm, yükseliyor başların üstünde kafam,
Ve, nasıl bir tutar insanları kendile, derim,

³⁹ İlk ve son dörtlük harici 11'li heceye sahip mısralar bu kalıpla yazılmıştır. Bazı mısralarda ikinci tef'ile “mefâ'ilün” şeklindedir. İlk ve son dörtlük tekrardır, 10'lu heceye sahiptir. Müfteilâtün / müfteilâtün kalıbıyla yazılmıştır. Diğer dörtlükler Fe'ilâtün / mefâ'ilün / fe'ilün vezniyledir.

⁴⁰ Çamlıbel, F. N. *Denizle Konuşan Adam*, Salon, C.1 S. 23. s. 355. Dergideki noktalamaya dokunulmamıştır.

Böyle kardeş gibi enginle konuşmuş bir adam?..

Fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

Bu şiir; Bulut (1988: 36)'un tespiti ile Akarsu (1940: 49), Heyecan ve Sükûn (1959: 9), Han Duvarları (1969: 40) isimli kitaplarda yer alır. Han Duvarları'nda (Çamlıbel, 1969: 40) şiirin altında 1934 tarihi vardır, dergide 1 Ekim 1948 tarihinde neşredilmiştir. Salon dergisindeki şiirin altına konulan “Üçüncü baskısı yapılan ‘Faruk Nafiz’ adlı eserden” açıklaması ile şiirin kaynağı belirtilmiştir. Dergi ile kitaplardaki farklılıklar şu şekildedir:

“Rüzgâr estikçe denizden sayısız ses duyarım	“Rüzgâr estikçe sulardan sayısız ses duyarım
“Kim o kayser, ki cihangir olarak yoktur eşi”	“Kim o Cengiz, ki cihangir olarak yoktur eşi”
“Kim o Dârâ, ki şeref kardeşidir bunlarla?”	“Kim o Kayser, ki şeref kardeşidir bunlarla?”
“Yedi kat gökteki yıldızlara olmuş hâkim?”	“Yedi kat gökteki yıldızlara oldun hâkim?”
“Dalgalar coşmamış olsaydı hayat uykuydu”	“Sularım coşmamış olsaydı hayat uykuydu”
“Görürüm yükseliyor başların üstünde kafam	“Sanırım, yükseliyor başların üstünde kafam”
“Ve, nasıl bir tutar insanları kendile, derim”	“Ve müsâvî mi tutar kendini herkesle derim,”
“Böyle kardeş gibi enginle konuşmuş bir adam?..”	“Böyle kardeşçe denizlerle konuşmuş bir adam?..”

Tablo5. *Denizle Konuşan Adam* isimli şiirin dergide ve kitaptaki farklılıkları

Çamlıbel, F. N. *Denizle Konuşan Adam*, Salon, C.1, S. 23. s. 355. Heyecan ve Sükûn (1959: 9)
Han Duvarları (1969: 40)

İKİ KIŞ ORTASINDA⁴¹

Gün dönmeden evvel döneriz şehre her akşam,
Gözler yumulur bizde Güneşten daha erken;
Ölsem de geçen kışları dünyâda unutmam:
Vâkî'di sabâh olduğu karlarda gezerken.

Rûhum! Bizi vaktiyle üşütmezdi bu karlar,
Vermezdi bu rüzgâr bize ürperme derinden;
Buz tutsa da nârin dereler, nazlı pınarlar,
Dinlerdik alev şarkısını gül bahçelerinden...

Anlat! Değişen biz miyiz, eşyâ mı cihanda?
Biz böyle değilken yine kar böyle beyazdı;
Gözler ve gönüllerden ateş tüttüğü anda
Kar titretemez bizleri, kış korkutamazdı!
Mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün

Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 95) isimli kitapta şu değişikliklerle yer alır:

“Gün dönmeden evvel döneriz şehre her akşam,”	“Gün dönmeden evvel dönerim şehre her akşam,”
“Gözler yumulur bizde Güneşten daha erken	“Gözler yumulur bende Güneşten daha erken
“Ölsem de geçen kışları dünyâda unutmam.”	“Ömrümde geçen kışları ölsem de unutmam”
“Vâkî'di sabâh olduğu karlarda gezerken.”	“Yâdımda sabâh olduğu bahçende gezerken.”
“Gözler ve gönüllerden ateş tüttüğü anda”	“Gönlümde yanardağlar ateşlendiği anda”

⁴¹ Çamlıbel, F. N. *İki Kış Ortasında*, Salon, C.2 S. 29. s. 449.

Kar titretemez bizleri, kış korkutamazdı!”

“Kış titretemez gövdeyi kar donduramazdı!”

Tablo6. *İki Kış Ortasında* isimli şiir dergiden kitaba alınırken yapılan değişiklikler

Çamlıbel, F. N. *İki Kış Ortasında*, Salon, C.2 S. 29. s. 449. Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 95)

Ayrıca kitapta ikinci dördlük ile üçüncü dördlük yer değiştirmiştir.

Vahdet-i Vücûd⁴²

Uçtukça gönül başka ufuk, başka şehirden,
Oklar sarar etrafını yağmur gibi birden.

Onlar, ki ezelden bu Ebâbili bilirlen,
Bir tehlike sezmiş gibi düşman kesilirler!

Her sahilin üstünde ararken yeni bir yâr,
Oklar seni şiddetle eder gönlüme ihtâr.

Lâkin bu çocuk yolcu, habersiz yarasından,
Gül derlemek ister şafağın manzarasından...

Zâlimler elinden, ne zarar, düşse de mecruh,
Mâdemki nihâyet sana teslim olacak rûh!

Er geç, görecekler ki dönüp bahçene konmuş,
Mâdemki kanatlandı elinden bu beyaz kuş!

İsterse kızıl goncalar açsın her adımda
Bir başka okun rahnesi yorgun kanadımda,
Lûtfunla, azâbından eser kalmaz o hâlin;
Teskîne yeter bir nice hicrân-ı visâlin!

Ömrümde birer merhaledir başka güzeller;
Onlarda hayâlim seni pullar, seni teller...

Ayrılması rûhun neye bağliyse bedenden,
Yollar gibi yıllar da ayırmaz beni senden!

Beyhûde seferden yorulup döndüğüm anda,
Derler ki, buluşmuş Kerem Aslı'yle cihanda;

Her fâsıladan sonra, emel kasrı olup şâd,
Tekrar edilir kıssa-i Şîrin ile Ferhat...

En şanlı ganimet bana sensin her akından:
Ma'na ile, maddeyle, uzaktan ve yakından,

Bir sarmaşığın dalları hâlinde giriftiz;
Efsânelerin bin bir isim verdiği çiftiz!
Mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün

⁴² Çamlıbel, F. N. *Vahdet-i Vücûd*, Salon, C.2 S. 37. s. 389.

Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel,1959: 80) ile Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 71) isimli kitaplara da alınmıştır. 1969 tarihli baskıda şiirin tarihi 1949 olarak yazılmıştır. Şiirin dergide basıldığı tarih de 1949'dur. Dergiden kitaba geçerken değişiklikler şu şekildedir:

“Zâlimler elinden, ne zarar, düşse de mecruh”	“Düşmanlar elinden, ne çıkar, dönse de mecruh”
“Bir başka okun rahnesi yorgun kanadımda”	“Bir başka okun rahnesi gergin kanadımda”
“Lûtfunla, azâbından eser kalmaz o hâlin”	“Lûtfunla eser kalmaz azabından o hâlin”
“Teskîne yeter bir nice hicrân-ı visâlin”	“Merhem yetişir bir nice hicrana visalin”

Tablo7. *Vahdet-i Vücûd*, isimli şiir dergiden kitaba alınırken yapılan değişiklikler.

Çamlıbel, F. N. *Vahdet-i Vücûd*, Salon, C.2, S. 37. s.389.

Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel,1959: 80)

Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 71)

ŞARÂBA KASİDE⁴³

Bir şâh-eser bırakmış ölürlen cihânda Cem,
Elden komaz, başıyla berâber tutar Acem;

Bir şâh-eser, ki sırrını teşkil edip sürûr,
Seccâdelerde reng olur, âvîzelerde nûr...

Cem, devredince âleme tılsımlı câmını,
İnsanlığın helâle çevirmiş harâmını;

Devran nizamını aksine dönmüş o câm ile;
Devlet sürer şu anda fakîr ihtişam ile;

Bülbülleşir onunla hayâl, açmadan da gül:
Leylâsı olsa, olmasa, Mecnûn olur gönül...

Bin bir bahârı nakşederek bir buhurdana,
Tenhâ gününde bir melek ihsân eder bana;

Havva kadar vefâlı, Zelihâ kadar haşîn,
Meryem misâli sâde ve Selmâdan âteşin!

Kim varsa, akrabâ ve ahibbâ, birer birer
Yıllar mesâfesince yanımdan çekildiler;

Kaldın yegâne sen karagün dostum, ey şarâb!
Kervanla gelmiş olsa da kaydetmem ıztrâb:

Şeytan geçit bulup sokulur belki minbere,
Girmez keder cihanda senin girdiğin yere!

Sâyende her harâbe olur başka bir saray,
Meyhâneden güneş yaratı(r)sın, kadehten ay...

⁴³ Çamlıbel, F. N. *Şarâba Kaside*, Salon, C.2 S. 27. s. 417.

Gönlün kırıp dökerse Cemin yâdigârını,
Şair göziyle görmesin âlemde yârını!
Mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Şiir, Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 140) ile Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 74) isimli kitaplara da alınmıştır. Farklılıklar şu şekildedir:

“Cem, devredince âleme tılsımlı câmını”	“Sunmakla Cem bu âleme tılsımlı câmını”
“Devran nizamını aksine dönmüş o câm ile”	“Devran nizamı aksine dönmüş o câm ile”
“Kervanla gelmiş olsa da kaydetmem ıztırâb:”	“Kervanla gelmiş olsa da bir şey mi ıztırâb:”
“Sâyende her harâbe olur başka bir saray”	“Şavkınla her harâbe olurken birer saray”
“Gönlün kırıp dökerse Cemin yâdigârını,”	“Her kim kırıp dökerse Cemin yâdigârını,”
“Şair göziyle görmesin âlemde yârını!”	“Dünyâ göziyle görmesin ömrünce yârını!”

Tablo8. Şarâba Kasîde isimli şiir dergiden kitaba alınırken yapılan değişiklikler

F. N. Çamlıbel. Şarâba Kasîde, Salon, C.2 S. 27. s. 417.

Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 140)
Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 74)

GÜLISTAN⁴⁴

Meyden boşalıp doldu şafaklarda piyâlem,
Arzetti bir âlem ki bahâr, aynı gülistân;
Efsûn değil, efsâne değil gördüğüm âlem:
Gündüz, gece, deryâ ve kenâr, aynı gülistân...

Salkımlar açar kuşların âhengi sesinde,
Güllerden uçan râyihalar var nefesinde,
Kumral başı bir saksı ıtır penceresinde;
Hâliyle, hayâliyle o yâr, aynı gülistân.

Ta'kibe koşar bûseyi câm, işreti sohbet;
Her şeyde emel ra'sesi, her yerde muhabbet...
Cennet görünür şevk ile gayyâ bu dem elbet,
Cânân ile birlikte mezâr, aynı gülistân...

Mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün

Bu şiir Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 48) ile Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 62) isimli kitaplara da alınmıştır. Dergi ile kitaplardaki yayın farkları şu şekildedir:

“Arzetti bir âlem ki bahâr, aynı gülistân.”	“Halketti bir âlem ki bahar, aynı gülistan.”
“Cennet görünür şevk ile gayyâ bu dem elbet,”	“Cennet görünür şâire dünyâ bugün elbet:”
“Ta'kibe koşar bûseyi câm, işreti sohbet;”	“Tâkîbe koşar bûse-yi cam, işret-i sohbet;” Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 62). Sadece bu eserde farklıdır.

Tablo9. *Gülistan* isimli şiir dergiden kitaba alınırken yapılan değişiklikler

Çamlıbel, F. N. *Gülistan*, Salon, C. 2, S. 41. s. 675.

Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 48)
Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 62)

⁴⁴Çamlıbel, F. N. *Gülistan*, Salon, C. 2, S. 41. s. 675.

Çocukluğumdaki Gözlerle⁴⁵

Hatırlayınca neden sonra nerde olduğumu,
Durup, hayâle koyuldum geçen çocukluğumu...
Güzel köyün Sakızağacı'nda, bir mayıs gecesi,
Çözüldü ömrümün onbeş düğümlü bilmececi.
O vâhimeyle hayât aldı tanyerinde babam,
Gurûbu üç kadeh ardında seyreden bir adam;
Onunla her günü bayram kesilmiş eski yalı,
Ki bahçesinde tükenmezdi kuşların masalı;
Geniştî rihtımı hasbahçeler kadar yalının,
İçinde belki bütün köy gezerdi sandalının;
Ateş böcekleri, meydan verip çırağlarına,
Atardı kendini bir bir örümcek ağlarına;
Ateşle oynamanın zevki vardı, âh, o zaman,
Ki her kıvılcımı güç söndürürdü bir umman...

Zaman, vucûdu sarıp dişliyen bir ifritmiş;
Ya eskimiş, ya küçülmüş, ya mahvolup gitmiş
Çocukluğumdaki gözlerle gördüğüm dünyâ;
Ne koyda eski müsün var ne ayda eski ziyâ!
Daralmış öyle ki, hiç farkedilmiyor yoldan,
Çocukluğumda o koşmakla bitmiyen meydan.
Düşündüğüm geniş âlemlerle, gördüğüm nerde?
Çocuklar oynamıyor dün bıraktığım yerde;
Civâra ismini vermiş de göçmüş eski sakız,
Ve göçmüş ismini vermeksizin dibindeki kız;
İkizleriyle tanınmış balıkçı âilesi,
Ve onların bütün ömrünce dolmayan çilesi...
Şekiller öyle değişmiş ki, vehmedilse değer,
Büyük cihan bir oyuncak cihâna vermiş yer.

Basıklaşınca ufuklar, minareler, evler,
Kesildi bir cüce, karşımda gördüğüm devler.

Mefâ'ilün / fe'ilâtün / mefâ'ilün / fe'ilün

Mefâ'ilün / fe'ilâtün / mefâ'ilün / fa'lün

Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 36)'da yer almıştır. Şiirin altında 1941 tarihi vardır. Kitaptaki farklılıklar:

O vâhimeyle hayât aldı tanyerinde babam,	Hemen o sâniye canlandı minderinde babam,
Onunla her günü bayram kesilmiş eski yalı,	Onunla her yeri cennet kesilmiş eski yalı,
İkizleriyle tanınmış balıkçı âilesi	İkiz kiziyle tanınmış balıkçı âilesi,

Tablo10. *Çocukluğumdaki Gözlerle* isimli şiir dergiden kitaba alınırken yapılan değişiklikler
Çamlıbel, F. N. *Çocukluğumdaki Gözlerle*, Salon, C.3 S. 49. s. 817. Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 36)

⁴⁵Çamlıbel, F. N. *Çocukluğumdaki Gözlerle*, Salon, C.3 S. 49. s. 817.

“Ateşle oynamanın zevki vardı, âh, o zaman/Ki her kıvılcımı güç söndürürdü bir umman...” mısraları kitaba alınmamış ve “Ne koyda eski müsün var ne ayda eski ziyâ!” mısraında ise müsün kelimesi füsün olarak düzeltilmiştir.

Gazel⁴⁶

Devrin ki devletinle saâdet-nümün olur
Hayrân-ı hüsn ü ânına hayr-ül kurûn olur

Erbâb-ı aşka server-i âhir-zaman gibi
Şevkin yegâne ziver-i dünyâ-yı dün olur

Sensiz leyâl-i haşre döner fecr-i nev-bahâr
Sahbâ-yı gül piyâle-i bülbülde hûn olur

Revnağ bulur seninle tarab-gâh-i mihr ü mâh
Takbil-i dâmeninle cihan pür-füsûn olur

Cânan gelin gider gibi Fârûk yâdele
Mevsimden ayrılış bize dâğ-ı derûn olur
Mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Bu şiir hiçbir değişiklik olmadan Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 165)'da yer almıştır. 10 Ocak'ta Melek Sinemasında verilecek konserde “Üstad” Necmi Rıza Ahıskan tarafından verilecek konserde okunacağı bilgisi şiirin altında yer almıştır. Bu sayının 894. sayfasında da konserle ilgili bilgi verilmiştir.

LÂYEMUT⁴⁷

Bir baharsın ki garib ıtrını bin rengiyle
Veremez bir yere toplansa bütün Hind ile Çin;
Derde düşmem bu bahar bir gül açılmazsa bile,
İhtişâmın yetişir bahçemi doldurmak için.

Hârikul'âde yüzün, fecr-i şimâli gibi, tek
Seyredenlerde ve bir müddet için hâkimse,
Görmiyenler demek asla seni hissetmeyecek,
Ve yarın kalmıyacak hüsnüne hayran kimse

Bir çiçektir ki solar mevsimi geçtikçe başın,
Büyük esrârını nakşetmese bir şâh-esere;
Ve o baş, girdiği gün tuncuna, heykeltraşın,
Batmıyan bir güneş aksiyle dolar kubbelere.

Bize anlatmasa her ân iki berceste satır
Kahramanlar da nebiler gibi gelmez yâda;
Yaratır hilkât o fânileri, san'at yaşatır,
Şi're girmişler için yoktur ölüm dünyâda.

⁴⁶ Çamlıbel, F. N. *Gazel*, Salon, C.3 S. 53. s. 897.

⁴⁷ Çamlıbel, F. N. *Lâyemut*, Salon, C.3 S. 61. s. 1055.

O güzeller ki, benim şarkıma sesler bırakır,
Güftenin, bestenin emrettiği müddetçe şakır!
Fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

Bu şiir Ölmeyen Fâniler adıyla Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 24)'da ve Ölmeyen Fâniler adıyla Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 78)'nda yer almıştır. Şiirin altında 1940 tarihi vardır. Dergide basıldığı tarih ise 1 Mayıs 1950'dir.

“Bir baharsın ki garib ıtrını bin rengiyle	“Bir baharsın ki nefis ıtrını bin rengiyle”
“Seyredenlerde ve bir müddet için hâkimse”	“Gören insanda ve bir müddet için hâkimse”
“Görmiyenler demek asla seni hissetmeyecek”	“Görmeyenler seni dünyâda demek bilmeyecek”
“Ve yarın kalmıyacak hüsnüne hayran kimse	“Ve yarın kalmayacak ş'i'rine hayran kimse!”

Tablo 11. Lâyemut isimli şiir dergiden kitaba alınırken yapılan değişiklikler

F. N. Çamlıbel. Lâyemut, Salon, C. 3 S. 61). s. 1055.

Heyecan ve Sükûn (Çamlıbel, 1959: 24)

Han Duvarları (Çamlıbel, 1969: 78)

Son iki beyit kitaplarda yer almamaktadır. Onların yerine kitapta “Gülün ömrünce açar, bülbülün ömrünce şakır,/ Her kim ardında bırakmazsa uzun bir şarkı!” mısraları şiirin sonunda yer almaktadır.

2.2. Faruk Nafiz Çamlıbel'in Salon Dergisindeki Düzyazıları

Faruk Nafiz Çamlıbel, öğretmenlik mesleğini doktorağa tercih etmiş ve öğretmen olarak anılmıştır. Edebî olarak ise şair olarak tanınmış, şair olarak yaşamış ve şair olarak anılmıştır. 14 şiir kitabı yayımlanmış olan Faruk Nafiz'in biri kitaplaşmış iki romanı⁴⁸, Tevfik Fikret'in hayatı ve eserlerini anlatan bir monografisi ve tiyatro eserleri⁴⁹ vardır. Günlük hayata dair yazdığı yazıların toplandığı bir eseri yoktur. Özcan (1993: 746-749), şairin bibliyografyasını verdiği listede makale, sohbet, fıkra türünde yazılarının yer aldığı yayınlar olarak *Hakimiyet-i Milliye*, *Yedigün*, *Devlet Tiyatrosu* mecmuası, *Ümit*, *Yarın*, *İleri* gazetesi, *Talebe Defteri*, *Şâir*, *Nedim*, *Türk Yurdu*, *Salon*, *Perşembe Mecmuası*, *Anayurt* dergilerini sayar. Bu listede en fazla nesrin *Yedigün* dergisinde olduğu görülür. Bulut (1991: 119); *Hayat* (1926-1929), *Yedigün* (1938-1945), *Karikatür* (1936-1948), *Mizah* (1946-1950) gibi dergilerdeki yazılarının “devamlı yazar” sayılabilecek kadar uzun sürdüğünü söyler. Öztürk (2017: 220-241) de “Şiir ve Gazete Yazılarından Bazıları” başlığı altında Faruk Nafiz'in *Hâkimiyet-i Milliye*⁵⁰, *Anayurt*, *Yedigün*,

⁴⁸ Faruk Nafiz'in ilk romanı Yıldız Yağmuru'dur. 1936 yılında, İstanbul'da, Kanaat Kitabevi tarafından basılmıştır. İkinci romanı ise Ayşe'nin Doktoru'dur. Öztürk (2017: 187-188), bu romanın 4 Aralık 1949'dan 27 Ocak 1950'ye kadar 56 gün boyunca *Hürriyet* gazetesinde tefrika edildiğini ifade eder. Bu romandan ilk bahsedenin Han Duvarları'na yazdığı giriş yazısında Nihat Sami Banarlı olduğunu ve hiçbir kaynakta hakkında bilgi olmayan eserin Necat Birinci (2000) tarafından yazılan bir yazı olmasa konuşulmasının tevafuka kalacağını söyler. Bulut'un Faruk Nafiz'le ilgili yüksek lisans (1988) ve doktora (1991) tezinde bu ikinci romanın ismi geçmez. Ergin Özcan'ın doktora tezinde (1993: 746) ise romanın adı geçer. Ama bulunamadığı ifade edilir. Öztürk (2017)'ün eserinde her iki romanın da kapsamlı bir incelemesi mevcuttur.

⁴⁹ Bulut (1988: 8-9), adapte, telif ve mektep temsili olmak üzere 12 tiyatro eseri olduğunu yazar: İlk Göz Ağrısı (1922, Paul Hervieu'dan adapte), Sevk-i Tabii (1925, Sermet Muhtar Alus'la H. Kistmackers'tan adapte), Canavar (1926), Akın (1932), Öz Yurt (1932), Kahraman (1933), Yayla Kartalı (1945), Dev Aynası (1945, kitaplaşmamıştır); mektep temsilleri: Numaralar (1928), Bir Demette Beş Çiçek (1933), Yangın (1933). Soydaş (2013: 244)'te Bir Demette Beş Çiçek (1933) kitabında beş mektep temsilinin bir arada olduğunu belirtmiştir.

⁵⁰ Üç farklı dönemde aynı adla yayımlanan gazete her dönemde farklı kişilerce çıkarılmıştır. Burada bahsi geçen yayın 1920-1934 arasında 4793 sayı yayımlanan siyasi gazete. Atatürk'ün Sivas dönüşü emri ile Sivas'ta yayımı süren İrade-i Milliye gazetesi yerine çıkarılmış ve 1934 sonrası Ulus adı ile devam etmiştir. CHP'nin resmi yayın organı olarak

Perşembe Mecmuası, Yeni Türk Mecmuası dergilerinde ve *Hürriyet* gazetesinde yer alan yazılarının konularını açıklar. Yazıların günlük hayata, sinema ve kültür hadiselerine ve siyasete dair olduğunu belirtir.

Faruk Nafiz'in *Salon* dergisinde yayımlanan yazıları sohbet türündedir. Bu yazılardan on biri günlük hayatı ve geçmişi konu edinir. Edebiyat alanında sadece Yahya Kemal Beyatlı ile ilgili kanaatini, beğenisini, düşüncesini açıkladığı "*Cihan Şairi Yahya Kemal*" adlı bir yazı vardır. *Haremlik Selamlık, Salon; Misafir Odası; Vapur Salonları* adlı yazıları *Salon* dergisinin ilk sayılarındaki toplumsal hayattaki dönüşü ve değişimi salon hayatı üzerinden okuyan yazıları anımsatır.

Sanatçının *Salon* dergisindeki düzyazılarını şu şekilde detaylandırmak mümkündür:

Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Haremlik Selamlık, Salon*, 1 Kasım 1949, C.3, S. 49, s. 811.

(Türk kültüründe sosyal hayatta misafir kabul mekânlarındaki değişim konu edilmiştir.)

Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Misafir Odası*, 15 Kasım 1949, C.3, S. 50, s.834.

(Misafir odalarındaki eşyaların kişi hafızasına işlenmesi anlatılmıştır.)

Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Bir Portakal Sandığı*, 1 Aralık 1949, C. 3, S. 51, s. 873.

(Bir önceki yazının devamı niteliğindedir. Salonda arkadaşını bekleyen kişinin hayali bir zatla konuşması anlatılmıştır. Yazının ilk paragraflarında isprizmaya bir temas vardır.)

Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Cihan Şairi Yahya Kemal*, 1 Aralık 1949, C. 3, S. 51, s. 854.

(Yahya Kemal'in doğum gününden bir gün önce kaleme alınmış bir yazıdır. 2 Aralık'ın şairin 65. doğum yılı olduğu belirtilerek bunun cuma gününe denk gelmesini; "... genç, ihtiyar, kadın, erkek, bütün münevverlerimiz münasip bir sevinçle karşılayacağı bu saadetli gün, her Müslüman Türk gibi, Yahya Kemal'in de çok sevdiği cumaya isabet etmekle mübârek bir mânâ almaktadır." denilir. Yahya Kemal'in şiiri ve dönemine tesiri vurgulandıktan sonra yazıda daha çok sohbeti ve sohbet halkası işlenir. Yazı bir bakıma Faruk Nafiz'in Yahya Kemal'e olan derin saygısını, hayranlığını ifade eder. Yegâne üstadımız, büyük sanatkâr, sohbet halkasının pırlantası, tarihin üstünde bir şahsiyet, emsalsiz bir cemiyet adamı, büyük edibimiz, üstatlar üstadı; Yahya Kemal için Faruk Nafiz'in bu yazıda kullandığı hitaplardır. "Bir noktada Üstad, bugün bile, tarihten evvelki şifahî edebiyat ve destanlar devrini yaşamaktadır." denilerek Yahya Kemal, destan kahramanı olarak tasvir edilir. Yazıda şairin iki fotoğrafına yer verilmiştir. Biri gençlik yıllarına biri de yazının yayımlandığı yıllara aittir. Yazının sağındaki sayfada Yahya Kemal'e ait Vuslat adlı şiiri ve nüktelerine yer verilmiştir.)

Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Üç Yılbaşı*, 1 Ocak 1950, C.3, S. 53, s. 894.

(Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ülkede yılbaşı kutlamalarının birden gelişip serpiştiği anlatılır. Aile fertlerinin yılbaşını nasıl geçirdiği ifade edilir. Öncesinde, Cumhuriyet öncesi sadece Muharrem ve Rumî yılbaşının insanlar için bir anlam ifade ettiği vurgulanarak bu günlerin nasıl geçirildiği ve değeri konu edilmiştir.)

Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Vapur Salonları*, 1 Şubat 1950, C.3, S. 55, s. 935.

(Yazar; vapurda tesadüf ettiği bir dostunu konuşturarak vapur salonları ile yalı, köşk ve ev salonlarını manzara ve sohbet mekânı olma yönünden karşılaştırır. Sonuçta vapur salonlarının her bakımdan ev salonlarından üstün olduğu vurgulanır.)

Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Bir Kahve Fincanı*, 15 Şubat 1950, C.3, S. 56, s. 955.

nitelenen gazetede Faruk Nafiz Çamlıbel harici Ahmet Ağaoğlu, Recep Peker, Falih Rıfkı Atay, İsmail Habip Sevik gibi isimler de yer alır (Bayrak, 1994: 52).

(Yazar, bir köy kıraathanesinde tesadüf ettiği üzerinde altın çizgilerle arma işlenmiş olan kahve fincanından hareketle eşyanın talihsizliğini düşünür. Fincanın yandaki yalının müzayedesinden alındığını ve hünkârın Mısırlı bir paşaya ihsan ettiğini kahveciden öğrenir. Vaktizamanında, yalıda, muhkem bir mevkiye devlet ricalinin sohbetine katılan fincanın köy kahvesinde dertliler arasına düşmesinin talihsizliği işlenir.)

Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Aşk ve Sanat*, 1 Mart 1950, C.3, S. 57, s. 973.

(Faruk Nafiz, bu yazısında Birinci Dünya Savaşı yıllarındaki sanat faaliyetleri ile İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki etkinlikleri karşılaştırır. İlk dönemde bir mısranın bile gençlerin hissini harekete geçirmeye yettiğini; Yahya Kemal'in bir gazelinin, Süleyman Nazif'in bir makalesinin, Ziya Gökalp'in bir mütalaasının heyecan dalgasına sebep olduğu anlatılır. Bunun dergiler ve gazeteler üzerinden de okunabileceğini; aşkın azaldığı yerde heyecan, heyecanın eksildiği yerde sanat ve sanatın tükendiği yerde insanlığın akamete uğrayacağını, eski aşkın yerini şimdi gündelik eğlencelerin aldığını söyleyerek yazısını sonlandırır. "Dünün sanatı" diyerek Osman Hamdi Bey'in bir tablosu, bugünün sanatı denilerek küçük bir kız çocuğunun çizdiği ev resmi yazıda yer alır.)

Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Kadın Güzel Bir Şarkıdır*, 15 Mart 1950, C.3, S. 58, s. 993.

[Kadın, şiir, şairlik ve şairanelik konusunda bir yazıdır. Süleyman Nazif'in nüktelerinden bahisle Türkçülük cereyanına isimlendirme dolayısıyla uzak durması (Milliyetçilik dense sorun kalmayacaktır.) ve Tevfik Fikret'ten mısralar da yazıda yer alır.]

Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Hayal ve Hatıra*, 1 Nisan 1950, C.3, S. 59, s. 1013.

["Hayal, insanı ne kadar gençleştirirse hatıralar o nisbette yaşlandırır; birincisi, yaşanacak saadetlerin projesi, ikincisi yaşanmış devirlerin plânıdır; bu bakımdan, herhangi bir muharrir, yazılarının mevzuunu hatırlara döktü mü, ununu elemiş, eleğini asmak üzere demektir." cümlesiyle başlayan yazıda geçmiş zamanın (Cumhuriyet öncesinin) eğlence anlayışı ile yazının kaleme alındığı devirdeki eğlence anlayışı karşılaştırılır. Ne zamanın gençlerinin geçmiş günleri anlayacağı ne de eskilerin yaşanılan devrin eğlence anlayışına ayak uydurabileceği ifade edilir. Her iki devrin eğlenceleri ayrıntıyla verilir. "Maziye hasret çekenler, bizce, mazinin eğlencelerinden ziyade mazide kalan gençliklerine hasret çekmektedirler. (...) Bu mazi hasreti, hâlden şikâyet değil, kendi hâllerinden şikâyetdir." diyen yazar, yaşını başını almış muharrirlerin zayıf noktalarını ileri sürmelerinin kendi sınırlarını açığa vurmaktan başka bir hizmet görmediğini ifade eder. İhtiyatlı davranılırsa okuyucuların hayallerinde, bir müddet daha gençlik hayatı sürmek imkânı bulacaklarını ifade eder.]

Faruk Nafiz, hatıralarını yazmamıştır. Okuyucunun hayalinde genç kalmak emeli bunun sebebi olabilir. Bu yazının girişinde anlatılan eski devirde hoşça vakit geçirme faaliyetleri ile bu devrin sefahatinin canlı tasviri ve devrin özlemle anılması; *Salon*'daki önceki yazıları göz önüne alındığında şairin, yaşını başını almış muharrirleri ne kadar eleştirse de kendisinde de eski devir özlemi vardır.

Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Çizgiler ve Aklar*, 15 Mayıs 1950, C.3, S. 62, s. 1073.

(Bir önceki yazıdaki gibi geçmiş devir ve şimdinin bir karşılaştırmasıdır. Yazıda bu karşılaştırma; ağaran saçlar, peruk, saç boyaları üzerinden yapılır. Erkek ve kadınların peruk kullanması, saç boyasının peruğun yerini alması, ihtiyarlanmanın görüntüde gizlenmesi konu edilmiştir.)

Sonuç

Ülkemizde yayımlanan ilk gazete ve ilk dergi arasında uzun bir süre yoktur. Gazete ve dergilerin yayın dünyasına girmesiyle edipler için okura ve topluma ulaşmakta süreli yayınlar yeni bir mecra

olmuştur. Geçen yüzyılın sonlarına kadar ilk şiirin, hikâyenin yayımlandığı, romanın tefrika edildiği kanal süreli yayınlardı. Özellikle 21. yüzyıl başlarından itibaren bu anlayış değişmiştir. Bugün çoğu roman veya şiir metni kitap hâlinde okura sunulmaktadır. Yeni okur tipi, tüketim endüstrisi gibi sebeplerin yanı sıra toplumun kültür ve sanat algısındaki farklılaşmayla bugün gazete ve dergilerin kültür sanat olayları üzerindeki etkisi ve çığır açıcılığı kaybolmuştur. Bir bakıma internet ve sosyal medya bu dönüşümde etkili olmuştur. *Salon* dergisinin yayımlandığı yıllarda ise kültürü, sanatı ve edebiyatı etkileyen konuların başında İkinci Dünya Savaşı ve bu savaşın toplumdaki, siyasetteki, ekonomideki yansımaları gelir.

Toplumların hayatında iz bırakan olaylar süreli yayınları da etkiler. Ekonomik ve sosyal durum matbuat âleminde bazen çölleşmeye bazen de genişlemeye sebep olur. 1940'lı yıllar savaşın etkisiyle milliyetçi bir yönelime yol açmıştır. Milliyetçiliğin karşısında ise toplumcu anlayış kendini ifade etmiştir ki 1940'lı yıllarda güçlenen ideal, toplumculuktur. Savaş sonrası yeni yeni oluşan iki kutuplu dünya siyaseti edebiyatı da kültür ve sanat faaliyetlerini de biçimlendirmiştir. Zamanın gazete ve dergilerinde bunu görmek mümkündür. Dönemin edebiyat ve sinema dergilerini inceleyen eserlerde adına yer verilmeyen *Salon* dergisinin literatüre girmesiyle de İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'de edebiyat, sinema, gösteri sanatlarının süreli yayınlardaki seyri göz önüne serilecektir.

Şairler için, dönemin önde gelen bir dergisinde şiir yayımlamak kadar yayımlar için de dönemin öne çıkan şairlerinin eserlerini yayımlamak prestij meselesi olmuştur. *Salon* dergisi de ilk sekiz sayısında Yahya Kemal'in eserlerine yer vererek yayın dünyasında kendine alan açmak istemiştir. Dergi daha sonra Cumhuriyet Devri Türk edebiyatının önde gelen şairlerinden Faruk Nafiz Çamlıbel'in 22 şiirine yer vererek bu alanı sağlama almak gayretinde olmuştur. *Salon* dergisinde müstakil sütunda en fazla şiiri yayımlanan şair Faruk Nafiz'dir.

Şairlerin poetikaları zaman zaman değişikliğe uğramıştır. Bazı değişiklikler kalıcı olmuştur, bazıları da yetiştikleri kültür dairesine geri dönmüşlerdir. *Salon* dergisinde yayımlanan tüm şiirlerinde aruz kullanan Faruk Nafiz de yetiştiği kültür dairesine dönen şairlerdendir. Sadece Faruk Nafiz değil dergide iki şiiri yayımlanan Fazıl Ahmet Aykaç da buna örnektir.

Faruk Nafiz'in *Salon* dergisinde yayımlanan şiirlerinin on dokuzu herhangi bir kitabına girmiştir. Dergideki "Aslanla Ceylan", "Bir Günden Bir Ömür" ve "Sonbahara Kâside" isimli şiirleri hiçbir kitaba alınmamıştır. Ayrıca 8. sayıdaki "Şarkı" başlıklı şiirin ikinci dördüğüne başka bir yayında rastlanılmamıştır. Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Salon* dergisindeki şiirleri kitaba alınırken yapılan değişikliklerin karşılaştırmalı olarak ortaya konulması ve sanatının son evresinde şairin yetiştiği kültür dairesinin sanat anlayışını yansıtan eserler vermesi, edebiyat araştırmacılarının şairin poetikasını anlamlandırmasında kolaylık sağlayacaktır. Millî Mücadele zamanında ve sonrasında, Erken Cumhuriyet Devri'nde, memleket edebiyatı anlayışı ile Atatürk devrimlerini ve Anadolu'yu konu edinen şairin geri planda kalan lirizmi de bu şiirlerle ortaya konmuştur. Şairin düzenli aralıklarla şiir yayımladığı son yayının *Salon* dergisi olması sebebiyle şairdeki bu poetika değişikliğinin bir daha olmadığını -yeni bulgular ortaya konmadığı müddetçe- belirtmek mümkündür. Şairliği kadar yazdığı roman ve tiyatro eserleriyle güçlü bir sanatkâr olduğunu kanıtlayan Faruk Nafiz'in bu alanların gölgesinde kalan makale, sohbet ve fıkralarına bir örnek olarak *Salon* dergisinde, günlük hayatın konu edildiği yazıları şairin bu yönünü de araştırmacıların istifadesine sunacaktır.

Kaynakça

- Alabbasi, B. (2021), *Türkiye'de Mizah: 1936-1948 Yılları Arası Karikatür Dergisi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: Ankara.
- Alver, T. (2023), *Necmi Rıza Ahıskan'ın Hayatı ve Sanatı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya.
- Banarlı, N. B. (1978). "Faruk Nafiz Çamlıbel 1898-1973", Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.2, s. 1216-1121.
- Balcıoğlu S.; Öngören F. (1976). *50 Yılın Türk Mizah ve Karikatürü*. 3. Baskı, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Bayrak, M. O. (1994). *Türkiye'de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü (1831-1993)*. İstanbul: Küll Yayınları.
- Birinci, N. (2000). *Edebiyat Üzerine İncelemeler*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Bulut, H. H. (1988), *Faruk Nafiz Çamlıbel'in Şiirleri-Derleme-Tasnif-İnceleme-*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Bulut, H. H. (1991), *Faruk Nafiz Çamlıbel'in Hayatı ve Eserleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Büyükbaykal G. N. (2013). "Türkiye ve Dünyada Ekonomi Dergiciliği", *Dergicilik Üzerine*, ed. Yapar Gönenç A. İkinci Baskı. İstanbul: Koyu Kitap. s. 85-102.
- Çamlıbel, F. N. (1969). *Han Duvarları*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Çamlıbel, F. N. (1959). *Heyecan ve Sükûn*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Çamlıbel, F. N. (2003). *Han Duvarları, Toplu Şiirler*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Enginün, İ. (2001). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kabaklı, A. (2006). *Türk Edebiyatı (IV)*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kaya, M. (2014), *Atatürk Dönemi Magazin Dergiciliği ve Sosyo-Kültürel Dönüşüme Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü: Ankara.
- Oğuzhan, E. (2011), *Sedat Simavi'nin Türk Basın ve Basım Faaliyetleri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Oktay, A. (1993). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı 1923-1950*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Orakçı, C. (Eylül-Ekim, 2022). "Dergiler Neyi Derleyip Toparlar?", *Söğüt-Türk Edebiyatı Dergisi*. S.17. s. 92-98.
- Özcan, E. (1993), *Faruk Nafiz Çamlıbel Hayatı ve Eserleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.
- Öztürk, Y. (2017). *Memleket Mektep Meclis Arasında Bir Hayat Faruk Nafiz Çamlıbel*. Ankara: Ebabil Yayınları.
- Salon*, S. 1-62, 1 Kasım 1947-15 Mayıs 1950. İstanbul: Cumhuriyet Matbaası. (İlk iki sayı Pulhan Matbaasında, sonraki dört sayı Kenan Matbaasında diğer sayılar ise İstanbul Cumhuriyet Matbaasında basılmıştır.)
- Sazyek, H. (1996). *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Soydaş, H. (2013). "Faruk Nafiz Çamlıbel Bibliyografyası". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 0 (50), 243-260.
- Tunç, G. (2012). "Yahya Kemal'in "Rindlerin Ölümü" Şiirinin Biçimcilik Kuramı Açısından Analizi". *Journal of Turkish Studies*, 7 (1), 2017-2024.
- Ulusoy Nalcıoğlu B. (2013). "Türkçe Dergiciliğin Sancılı Başlangıcı", *Dergicilik Üzerine*, ed. Yapar Gönenç A. İkinci Baskı. İstanbul: Koyu Kitap. s. 7-39.
- Yalın, A. İ. (2012). *Bir Şiir Mektebi Olarak Yedigün Mecmuası*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Yapar Gönenç, A. (2007). *Türkiye'de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi*. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (29), 63-78.
- Yücebaş, H. (1959). *Karikatür Üstatlarımız-Cem ve Ramiz*. İstanbul: Nuri Dizerkonca Matbaası.
- Yücebaş, H. (1974). *Faruk Nafiz Çamlıbel/Bütün Cepheleriyle Hayatı-Hatıratı-Şiirleri*. İstanbul: Yaylacık Matbaası.

İnternet Kaynakları

URL 1: <https://islamansiklopedisi.org.tr/rubab>, Erişim Tarihi: 26.09.2023.

URL 2:

[https://katalog.ibb.gov.tr/yordam/?p=1&dil=0&q=&fq\[\]=kunyeBirliktelikKN_str:HY%C3%96/62](https://katalog.ibb.gov.tr/yordam/?p=1&dil=0&q=&fq[]=kunyeBirliktelikKN_str:HY%C3%96/62),
Erişim Tarihi: 10.09.2023.

URL 3:

<https://kutuphane.bisav.org.tr/yordambt/yordam.php?aTumu=salon&-ac=arama>,
Erişim Tarihi: 10.09.2023.

URL 4: <https://www.tsa.org.tr/tr/dergi/dergigoster/76/salon-hollywood-sesi>, Erişim Tarihi: 19.10.2022.

URL 5: <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 5.11.2023.

URL 6: <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/ada-sahilleri-nin-unutulmaz-sesi-6-7-eylul-talaninda-canini-mevlid-okuyarak-kurtardi-5228202>, Erişim Tarihi: 19.9.2023.

URL 7: <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/fantezi>, Erişim Tarihi: 19.9.2023.

URL 8: <https://www.varlik.com.tr/tarihce.aspx>, Erişim Tarihi: 02.10.2023.

URL 9: Kitapsız Kalmış Metinler-Sait Faik, Tuncay Birkan.

https://t24.com.tr/k24/yazi/tuncaybirkan1,537#_edn1, Erişim Tarihi: 30.09.2023.